

OKRUGLI STO

“STANJE I RAZVOJ LOKALNE I REGIONALNE SAMOUPRAVE U SVJETLU DEMOKRATIZACIJE ODNOSA U BiH”

(stenogram)

Tuzla, 20. maj 1998. godine

Uvodnik

Lokalne vlasti su jedan od osnovnih temelja svakog demokratskog društva. U tom smislu lokalna samouprava podrazumijeva pravo i osposobljenost lokalnih vlasti da, u granicama ustava i zakona, uređuju i izvršavaju značajan dio javnih poslova, na osnovama realnih mogućnosti, vlastite odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva. Stoga je stepen samouprave koji uživaju lokalne vlasti, uključujući i stepen učestvovanja samih građana u vođenju javnih poslova, jedan od najsigurnijih pokazatelja demokratičnosti ukupne društvene strukture.

Zaslužuje veliku pohvalu napor Foruma građana Tuzle da u posebnoj publikaciji objavi sva izlaganja učesnika rasprave koja je održana 20. maja 1998. godine i bila posvećena stanju i problemima lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini. Stavovi izneseni u ovoj raspravi mogu korisno poslužiti u traženju adekvatnih zakonskih rješenja, što je upravo sada aktuelno u zakonodavnoj aktivnosti kantona. Ta rješenja moraju prije svega uvažavati principe Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, vrlo značajnog multilateralnog pravnog dokumenta koji definiše i štiti principe lokalne autonomije, kao jednog od stubova demokratije. Od toga će u velikom stepenu zavisiti i uključivanje naše države u evropske međudržavne asocijacije.

Dr. Neđo Milićević

Vehid Šehić, predsjednik Foruma građana Tuzle:

Ja bih samo zamolio za malo tišine pošto kasnimo već deset minuta iz objektivnih razloga - neki od učesnika nisu mogli doći na vrijeme. Ja bih vas sve pozdravio i zahvalio se svima koji su došli na ovaj Okrugli sto koji organizuje Forum građana Tuzle a koji se tiče razvoja lokalne i regionalne samouprave.

Jedno od pitanja koje je sigurno u ovom trenutku vrlo aktuelno s obzirom da se i zakoni o lokalnoj samoupravi treba da donesu i na nivou kantona u Federaciji BiH. U organizaciji Okruglog stola i načinu rada mi smo predvidjeli da imamo tri uvodničara i to: prof. Neđu Milićevića, Jasmina Imamovića i prof. Mirka Pejanovića. Mi smo pozvali i predstavnike nekih opština sa Tuzlansko-podrinjskog kantona za koje smatramo da su jako zainteresovane za zakon o lokalnoj samoupravi. S obzirom da lokalna samouprava, onako kako se kod nas predviđa, u vrlo težak položaj dovodi razvijanje opštine, a interes za ovaj zakon ne pokazuju onoliko dovoljno opštine koje u sadašnjem državnom uređenju BiH očekuju više pomoći nego što treba da daju državi. Kako je ovaj zakon vrlo bitan smatrali smo da trebamo pozvati i nekog iz Hrvatske jer tamo već postoji zakon o lokalnoj samoupravi i s nama je danas i Tihomir Salajić, sekretar općine Osijek i ja ga posebno pozdravljam i iz jednog prostog razloga što smo mogli iz štampe i iz drugih izvora vidjeti da i tamo postoje problemi sa lokalnom samoupravom, naročito kad su izraženi gradovi poput Osijeka, Rijeke, Splita, znači jačih i većih centara u Hrvatskoj.

Zašto je značajan zakon o lokalnoj samoupravi? U današnjem trenutku kada je Daytonskim sporazumom BiH, moram reći, sačinjena država na jedan specifičan način, gdje se uvažavao princip decentralizacije države, međutim, ipak za državu u pravom smislu riječi i normalnu državu, na jedan neprimjeren način najviši organ vlasti i najniži organ vlasti ostaju, možemo reći, bez ikakvih prava u odlučivanju o budućnosti BiH, naručito kad je u pitanju njen ekonomski, socijalni razvoj itd. Zato bih ja odmah dao riječ prof. Neđi Milićeviću koji će uvesti raspravu u onaj željeni tok. Ovo nije samo želja da se kritikuje zakon, nego želja da se pokuša na jedan konstruktivan način dati doprinos da stvarno zakon o lokalnoj samoupravi bude u interesu građana, opština a ne u interesu ove ili one opcije koja danas ili bi eventualno sutra vladala ovim prostorima. Prof. Milićeviću, izvolite.

Prof. dr. Neđo Milićević, *potpredsjednik Helsinškog komiteta za ljudska prava u BiH*:

Prije svega zahvaljujem i želim da izrazim pohvalu što se u Tuzli odvija rasprava o razvoju lokalne samouprave što ja tumačim i prevodim da se na ovom bosanskohercegovačkom lokalitetu o mnogim stvarima pa i o ovome, inače drugačije i perspektivnije razmišlja. Drugo, zbog ograničenja vremena ja ću više govoriti o tezama, svjestan činjenice da zbog takvog načina kazivanja mogu u nečemu ostati i neshvaćen, nedovoljno shvaćen, ali ako budem podstakao vaše razmišljanje na raspravu onda mi neće smetati ova opasnost. Prije svega samo da kažem, ja ću govoriti uglavnom o ustavno-pravnom aspektu lokalne samouprave u BiH, svakako posebno Federaciji s obzirom gdje se održava ovaj skup, ali ću učiniti nekoliko prethodnih napomena koje po mom uvjerenju jesu neka osnova i okvir po kojem treba o ovoj temi razmišljati.

Ja bih prije svega rekao to da u našim uslovima ovakvi kakvi su, jedan od najsigurnijih puteva za razvoj demokratije i za razvoj civilnog društva u BiH jeste upravo razvoj lokalne samouprave i ja bih dodao još nevladinog sektora. Kad je u pitanju lokalna samouprava, ja ću početi od teze - ona traži decentralizovan društveno-politički sistem. Ali u novijoj istoriji na ovim prostorima mi nikada nismo znali, a to treba čitati - nismo htjeli, praviti decentralizovano društveno-političko uređenje. Tokom cijeloga XX vijeka to su bili vrlo različiti sistemi po svojim karakteristikama, ali su svi oni imali jednu zajedničku karakteristiku - bili su centralizovani sistemi, svakako varirano na različite načine. To se po mom uvjerenju, iako može izazvati neslaganje, ova konstatacija u dobrom stepenu odnosi i na dosadašnje ustavno-pravno uređenje BiH, s tim što treba reći da u ovoj, neka mi bude dozvoljeno da kažem, nedovršenoj državi i u ovom domenu, da se izrazim slikovito, cvjeta stotinu cvjetova.

Mi načelno posmatrano imamo decentralizovan sistem. Ali ta naša decentralizacija posmatrana iz perspektive lokalne samouprave ima po samom Ustavu bar dvije karakteristike ili po mom mišljenju bar dvije primarne karakteristike. Prvo, Ustavom je uistinu utvrđena, pa evo recimo, da kažemo i proklamovana, decentralizacija u organizaciji države BiH, ali i u okviru te organizacije decentralizovane koja je slabo izvedena, ta decentralizacija upravo zato što je slabo izvedena, od vladajućih - velikog broja vladajućih političkih aktera sadašnjih, shvaćena je kao prilika za slabljenje države BiH i to prije svega po mom mišljenju po kriteriju nacionalnog separatizma a što svakako treba smještati i u kontekst tretmana lokalne samouprave. Kad se stvar posmatra na toj ravni, meni se bar tako čini, onda treba reći - nama je decentralizacija potrebna. Centralizovano, pogotovo unutarne, ali centralizovano uređenje BiH, po mom mišljenju radi protiv njene budućnosti. Ali ako nam je potrebna decentralizacija, to nikako ne smije da ide ka dezintegraciji, što je sada značajno prisutno u oba entiteta u BiH. Mi sada, i to da skrenem malo pažnju - zaslužuje raspravu upravo kada se govori o ovoj temi, mi sada tu decentralizaciju te decentralizovane tendencije, identifikujemo prije svega kao ponašanje entiteta i recimo, da budem određeniji, ponašanje srpskog entiteta i kao ponašanje kantona po nacionalnoj osnovi. Ali, malo primjećujemo da nam tek predstoji dezintegraciono ponašanje kantona kao državno-pravnih jedinica, pa i bez

obzira na njihovu nacionalnu strukturu odnosno karakteristike. No ja ću nešto o tome kasnije reći.

Ova druga karakteristika sadašnje države koja jest u polaznoj osnovi decentralizovana, jeste takva da ta decentralizacija po mom mišljenju nije došla do nivoa lokalne samouprave. U RS ona se zadržala na nivou entiteta, u Federaciji BiH ona se zadržala na nivou kantona. Treba, po mom mišljenju, svakako reći da bez obzira pod kojim su okolnostima ustavi doneseni, to što je ovakvo stanje bilo po volji aktuelnih državnih i političkih vlasti, jer ja mislim da se oni malo čega boje kao lokalne samouprave. Oni se boje lokalne samouprave stoga što je ona karakteristična po vrlo velikoj disperziji vlasti na vrlo veliki broj mjesta. Karakteristična po tome što ako je ima, samim tim obuhvata vrlo veliki broj aktera koji vrše javne poslove i nadalje, što se javne funkcije i poslovi u lokalnoj samoupravi vrše neposrednije i pred očima građana. U takvim uslovima otežana je kontrola i diktat centara moći, to je opasnost za ove naše državne nacionalne-političke vođe, koji su inače od Bosne danas napravili partijsku državu u kojoj je najlakše maskirati svoju politiku manipulacijom narodom, partijskom državom i prikrivanjem činjenica, da su se oni osvjedočili kao sposobniji u proširenju svoje nacije pod zemljom, nebom nad zemljom.

Što se tiče samog ustavnog tretmana lokalne samouprave ja ću reći slijedeće. Svakako, vrlo kratko, to ćemo u raspravi malo da detaljišemo. Prvo u Ustavu BiH nema ni jedne odredbe o lokalnoj samoupravi, pa gotovo, recimo ni u posrednom konstatovanju, osim recimo kada bi čovjek išao na neku špekulaciju o zaključivanju, pa tamo se govori o svim teritorijalnim jedinicama, ima takav jedan termin u Ustavu, onda se eventualno može pod tim to podvesti. Druga karakteristika na globali Ustava BiH, odnosno ustavnog uređenja BiH jeste u tome što u njemu postoje vrlo krupne razlike i nekonzistentnosti u organizaciji države i vršenju njene vlasti. I te nekonzistentnosti i razlike neminovno se moraju odraziti na položaj i mogućnost razvoja lokalne samouprave. Naime, dok je Federacija izrazito decentralizovano projektovana u organizacionom smislu, ja bih rekao, ne u funkcionalnom smislu i tu kao što znate imamo pet vertikalnih nivoa vršenja vlasti, dotle je Republika Srpska naglašeno centralizovano i ustavno, pogotovo u praksi, organizovana pa tu i po Ustavu imamo samo dva nivoa državne vlasti. Ja moram reći, ovako kao jednu digresiju, da ta instanciona nekorelativnost koja postoji - kad postoji u organizaciji državne vlasti, je vrlo velika opasnost za demokratiju i vladavinu prava i tu je takođe jedna opasnost pred kojom se mi nalazimo. Što se tiče Ustava Republike Srpske, radi cjeline samo onako da kažem, on je karakterističan po jednom karakterističnom neskladu između jakih deklarativnih konstatacija, načelnog karaktera o opštini i lokalnoj samoupravi i s druge strane vrlo skromnih i nesigurnih odredaba o položaju i o pravima opštine i lokalne samouprave u njenom normativnom dijelu. I svakako, u tome neskladu praksa je okrenula na stranu ove druge karakteristike, odnosno drugoga dijela ovoga nesklada. A kad je u pitanju Ustav Federacije, samo sa aspekta lokalne samouprave onda da kažem to da u ustavima Federacije, u kantonalnim ustavima, svi ti ustavi konstatuju da su opštine jednake u pravima i odgovornostima sa eventualno malim izuzetkom Sarajevskog kantona, ja ću to na kraju malo i pomenuti, a što ja mislim zaslužuje takođe neko promišljanje bar na ovoj globali Federacije, jer to treba prevesti tako da su jednaki u pravima i odgovornostima i TPK, s obzirom na svoju veličinu i sve druge ekonomske i druge elemente i Goraždanski kanton koji je možda i manji nego li predratna opština i u svakom slučaju više puta manji nego jedna opština u gradu Sarajevu. Inače osnovna karakteristika ustavnog položaja kantona, onako kako ona stoji u ustavima kantona, pa treba reći i u Ustavu Federacije, jeste da raspolažu vrlo širokim pravima na samoorganizovanje, da imaju vrlo veliku samostalnu nadležnost, da značajno participiraju u ostvarivanju i ustavne i zakonodavne nadležnosti Federacije i da je utvrđena u smislu generalne klauzule pretpostavka nadležnosti u korist kantona i na relaciji kanton - Federacija i pogotovo na relaciji kanton - opština. Što se tiče kantonalnih ustava u vezi sa opštinskim vlastima i sa lokalnom samoupravom, onda ću ja samo ovako u tezama reći slijedeće, možda se iz tog mogu neki zaključci izvesti. Pet uslova sa ovom bošnjačkom većinom su vrlo sličnog sadržaja - i inače,

pa i u domenu lokalne samouprave i tu - kad je u pitanju lokalna samouprava moram reći da u pozitivnom smislu je izuzetak TPK, a negativna definicija se prije svega može dati za Sarajevski kanton koji ima svega tri odredbe o lokalnoj samoupravi. Ista je stvar sa hrvatskim kantonima, kako ustav kaže - sa hrvatskom većinom, što pominjem iz razloga što je očito postojao dogovor odnosno usaglašavanje stavova pri samoj izradi Ustava i to usaglašavanje je kao što vidite vršeno po nacionalnoj osnovi u velikom stepenu. Karakteristika kantonalnih ustava jeste takođe to da su svi kantoni uglavnom preuzeli odredbe Ustava Federacije o opštini i lokalnoj samoupravi i da u principu nema bilo kakve konkretizacije bilo koje specifičnosti dotičnog kantona u domenu njegove organizacije, u domenu njegovih opština, opštinskih vlasti i lokalne samouprave, s tim što svi kantoni imaju posebna poglavlja o tome. To se kreće 20 do 21. odredbe ali evo rekao sam za Sarajevo svega tri. Ono što je zanimljivo jeste slijedeće - da samo pet kantona u svojim ustavima imaju odredbe o tome da mora postojati kantonalni propis o lokalnoj samoupravi. No i u domenu ovih pet, što jest samo po sebi dobro, kod većine njih postoji samo jedna lokalna konstatacija o tome, a samo dva ustava, a to je Ustav Tuzlanski i Goraždanskog kantona, preciziraju šta treba da sadrži taj ustav. Kod prenošenja nadležnosti jednog vrlo važnog aspekta za lokalnu samoupravu - prenošenja nadležnosti sa kantona na opštinu, ustavi kantona se različito ponašaju. Neki predviđaju 2/3 za donošenje propisa kojim se to prenosi a drugi to ne predviđaju, a samo tri kantona odnosno njihova ustava - Bihać, Mostar i Travnik predviđaju da u slučaju prenošenja nadležnosti sa kantona na opštinu istovremeno moraju biti u tom aktu utvrđeni i izvori i način finansiranja za te prenešene nadležnosti. Drugi kantoni takve odredbe nemaju u svom ustavu. Inače moram reći kad je u pitanju kompletno finansiranje opštinskih vlasti lokalne samouprave, u pravilu su ustavne odredbe kantona vrlo ushodne, pa stoga za opštine i vrlo nepovoljne. Svi kantonalni ustavi su u stvari preuzeli odredbu Ustava Federacije o opštinskom budžetu i to je kod većine ustava jedina njihova odredba o finansijama u opštini, sa izuzetkom dva ustava koja su karakteristična po suprotnom prilazu u domenu finansiranja opština i to Ustav Tuzlansko-podrinjskog kantona koji ima izričitu odredbu da opštine i grad imaju pravo na odgovarajuće sopstvene izvore prihoda - ja citiram tu odredbu Ustava TPK, a Ustav Sarajevskog i Ustav Goraždanskog kantona imaju takođe izričitu odredbu, ali ja bih rekao sa sasvim suprotnim sadržajem, da sistem javnih prihoda na području kantona dotičnog - Sarajevskog, Goraždanskog, je jedinstven i da opštine ne mogu utvrđivati nikakve druge poreze ili druge izvore prihoda. Ovo takođe citiram. Ima istina dodatak u ovom Sarajevskom, Tuzlanskom - osim onih projekata o kojima se građani izjasne na referendumu, što za ovu raspravu nije puno ni važno. Zanimljivo je navesti i to da svi ustavi kantona imaju isti tretman svih opština na svom području, osim Ustava Sarajevskog kantona, predviđa da mogu imati različite nadležnosti opštine i on kaže - s obzirom na politiku kantona i s obzirom na ekonomske, prostorne i druge karakteristike opština.

Po mom mišljenju sve ovo se može sumirati na nekoliko konstatacija. Prvo, djelokrug lokalne samouprave nije jasno i sigurno definisan i zaštićen u odnosu na pravne akte kantona, govorim o ustavima kantonalnim, drugo - izvori prihoda i finansiranje lokalne samouprave je vrlo nesigurno i u najvećem je stepenu zavisnosti od kantona i njihove političke a može se prevesti i dobre volje, znači nema garancije sigurnosti u tom domenu, treće - granica kojom se štite prava i dužnosti opštine i lokalne samouprave su vrlo nesigurno postavljene uz dodatak da lokalnim vlastima po ustavu nije obezbjeđena bilo kakva mogućnost da preuzmu mjere u cilju sprečavanja narušavanja ustavnosti i zakonitosti od strane kantonalnih vlasti. Po mom mišljenju sve to upućuje na zaključak da ustavni tretman opštinskih vlasti lokalne samouprave u BiH nije zadovoljavajući i da je znatno ispod zahtjeva Evropske povelje o lokalnoj samoupravi. S toga su lokalna samouprava i opštinske vlasti suočene sa velikim problemima i poteškoćama među kojima je i činjenica da znanja o lokalnoj samoupravi, inače uključujući i novoizabrane predstavnike u opštinama izabrane na jesenašnjim izborima, su takođe sa vrlo skromnim znanjima. To je značajno otežava razvoj ovoga. Ako je to tako, onda je vrlo dobro

što se ova rasprava odvija u vrijeme kada, kao što sam vidio ovdje na stolu, je na ovom kantonu u proceduri donošenje zakona o lokalnoj samoupravi.

I na kraju s obzirom na aktuelnost u cijeloj BiH, a na tuzlanskom regionu možda i posebno, samo jedan aspekt iz jednog velikog bloka reperkusija razvijenosti lokalne samouprave i ustavnog tretmana opštinskih vlasti na ostvarenje, zaštitu ljudskih prava i sloboda, da samo jedan aspekt kažem. Svakako u okviru opšte konstatacije da i u ovako nerazvijenoj lokalnoj samoupravi treba tražiti ovako nizak nivo ljudskih prava i osnovnih sloboda u BiH, ja ću to reći u slijedećoj konstataciji. Ukupan tretman prognanih i izbjeglih lica, nakon što se budu vratili u svoje domove i na svoja imanja, može biti zadovoljavajući od bezbjedonosnog aspekta do zapošljavanja i obrazovanja samo pod uslovom ako i koliko bude razvijena lokalna samouprava, i mislim da je to jedan od aspekata na koje bi takođe u okviru našega afirmativnog opredjeljenja prema lokalnoj samoupravi trebalo skrenuti pažnju. Hvala.

Vehid Šehić:

Ja se zahvaljujem prof. Milićeviću. Zamolio bih prof. Mirka Pejanovića, koji na Fakultetu političkih nauka upravo radi na predmetu koji tretira pojam lokalne samouprave, da uzme riječ.

Prof. dr. Mirko Pejanović, profesor na Fakultetu političkih nauka u Sarejevu:

I ja se zahvaljujem na pozivu da učestvujem danas na ovom Okruglom stolu kojem su dva motiva: jedan je grad Tuzla a drugi je Forum građana Tuzle i svakako iskustvo koje ovaj grad razvija u oblasti lokalne samouprave, i prije rata, i u ratu i u današnjem vremenu. Ja sam takođe pripremio više teza kao i prof. Milićević i zbog vremena i zbog karaktera Okruglog stola. Moj pristup i moj problem je odnosi normativnog i realnog u funkcioniranju lokalne samouprave. Prof. Milićević mi je olakšao da taj dio koji se odnosi na ustavnu pretpostavku više ne preturamo jer je zaista iscrpljena. Ja bih samo još zahvatio ovu pretpostavku koja se odnosi na normativni aspekt, a tiče se onoga što uređuju same opštine, same lokalne zajednice, to su statuti opština. Ja sam učinio jedan uvid u jednu skupinu statuta opština i da se ustanoviti da su statuti opština najbolje izveli i specifično razradili strukturu odlučivanja u opštini, dakle strukturu Vijeća, funkcionisanje Opštinskog vijeća, potom strukturu državne, odnosno opštinske samouprave i donekle strukturu mjesne samouprave - ona koja se odnosi na onaj najniži nivo odlučivanja. Mada je, kad je u pitanju mjesna zajednica, ostao jedan šematizam, date su neke forme odlučivanja koje su generalno gledajući prisutne i u onom dijelu koji se odnosi na neposredno odlučivanje građana. Ono što se takođe da primjetiti u ovim normativnim konceptima koje zahvataju statuti opština jeste da nema ove kreacije, nema stvaralaštva u pogledu udruživanja opština i posebno u rješavanju pitanja postojanja posebne lokalne jedinice koja se zove grad. Grad sa više opština. U BiH grad sa više opština bio je ustavno uređen samo kao Sarajevo, do rata. U ratu je to egzistiralo kao prelazna forma, a onda je to nestalo. Ukinuto je za volju određenim mirovnim rješenjima kao što je Daytonski a prije toga Washingtonski sporazum, ali je posebnim protokolom o formiranju grada Sarajeva ustanovljena ideja i institucija uvođenja grada Sarajeva kao posebne lokalne jedinice sa četiri opštine, na prostoru koji je imao deset, pa sa deset na devet, pa sa devet na četiri opštine. Dakle jedan skraćeni oblik, redukovani oblik gradske zajednice opština koji je sad u nastajanju i u normativnom i u stvarnom pogledu. Pitanje je na šta će to da izraste, ali za sad je tako.

I kad je već kod toga riječ, onda hoću da ovdje otvorim jednu tezu koja nije samo naučne, nije samo teoretske naravi nego je i praktične naravi. To je teza zašto ustavotvorci Tuzlansko-podrinjskog kantona nisu u ovom nacrtu ponudili određenje grada Tuzle, nego su uzeli grad kao apstraktnu jedinicu. Zašto nije uzet grad Tuzla? Tu ja hoću da dođem do ovoga što je prof. Milićević na globalnoj teorijskoj ravni otvorio - zašto nema poštovanja, uvažavanja specifičnosti u određenoj regionalnoj strukturi, u određenoj izraslosti nekog grada, njegove specifičnosti, njegove strukture itd. Zapravo ja bih ovdje, pošto je to i pravni i

politološki aspekt, a ako hoćete i ekonomski, razvojni, ja bih ovdje otvorio za današnju našu raspravu pitanje - a mislim da to može koristiti onima koji pripremaju nacrt zakona o lokalnoj samoupravi, otvorio bih pitanje šta su sve pretpostavke da se u kantonalnom zakonu o lokalnoj samoupravi ustanovi grad Tuzla kao složena urbana cjelina u kojoj postoji ili može da postoji više opština i što može omogućiti uspostavu grada kao lokalne jedinice i uspostavi grada kao institucije i njegovo funkcionisanje ne samo na užem prostoru urbanog dijela Tuzle nego i na prostoru koji se zove uže okružje Tuzle, jer je nekoliko centara u užem okružju Tuzle iz onog poznatog teorijskog da su vezani, urbano vezani razvojem, vezani saobraćajem i udruživanje može da donese do novih šansi razvoja. Dakle to je ovako jedno pitanje koje ja ovdje otvaram, jednu tezu, s tim što u korist te teze ja sam gledao malo i tu normativnu i drugu literaturu. Smatram da je kantonalni zakon okvir da se projicira grad Tuzla kao lokalna jedinica. Lokalna jedinica svojih udruženih dijelova koje su opštinske jedinice. Ja sad ovdje ne bih otvarao problem, jer je on poseban problem zaostajanja naše teorije, pa prakse, pa zaostajanje naše prakse normiranjem komune, odnosno lokalne zajednice kao nečeg što je neposredno vezano za građanina i njegovo odlučivanje, njegove interese, njegovu inicijativu i nešto što je vezano za jednu ili više zaokruženih naselja, jednu ili više zaokruženih sredina. Ono što je evropski model opštine. Mi ćemo vjerovatno do tog modela doći kad u bosanskohercegovačkom društvu na globalnoj ravni riješimo politički konsenzus, odnosno odlučivanje na svim nivoima a posebno na centralnom nivou, kad riješimo tranziciju ekonomsko-svojinskih odnosa i naravno kad riješimo, uspostavimo jedan opšti model razvoja demokratije u pravcu razvoja demokratije u savremenom evropskom svijetu. Onda ćemo sigurno doći do toga da se lokalne zajednice, zapravo opštine, teritorijalno obrazuju, konstituišu na sasvim drugim osnovama i na mnogo manjem prostoru. Ali to ja sada ne otvaram. Dakle to jedno pitanje koje sam otvorio i htio bih da ne ponavljamo opšte konstatacije.

Drugo pitanje koje bih otvorio jeste sposobnost strukture lokalne samouprave da rješava razvojna pitanja, ekonomska i kulturna pitanja. Što se tiče ekonomske sfere, lokalna samouprava ni u Ustavu Federacije ni u Ustavu kantona ne dobija nikakvu značajnu procjenu. Sve ostaje negdje na nivou samoinicijative građana sem upravljanja građevinskim zemljištem i sem upravljanja izgrađenim prostorima koji su u javnoj nadležnosti opštine i sem upravljanja komunalnim javnim djelatnostima koje su u nadležnosti opštine. Ono što se da izvesti kao sinteza iz postojećih istraživanja jeste da opštinska zajednica, lokalna zajednica, nakon Daytonskog sporazuma, bez obzira kakva je ekonomska osnova društva, siromaši - ide u osiromašenje u pogledu materijalne osnove lokalnih javnih djelatnosti. Ja bih prepustio da o tome govori neko ko ima iskustvo i da zapravo lokalna samouprava gubi materijalnu osnovu koju je nekad imala, da rješava te probleme uspješnije. Vi sad gdje god odete - od razvijenije do tipično nerazvijene, vidjećete da su sve komunalne djelatnosti u vrlo vrlo teškom stanju. Uzmite samo komunalne ceste. Uzmite snadbijevanje vodom, uzmite strukturu socijalnog stanja, uzmite strukturu zdravstvene zaštite, strukturu osnovnog i predškolskog obrazovanja. Ja moram podsjetiti da u razvojnom smislu prije rata komune to nisu mogle rješavati baš ni tada naručito dinamično, ali su imale razvijen obim samodoprinosu. Ja ne znam da li bi ga neko smio negdje i uvesti s obzirom na opšte materijalno stanje ljudi, ali iz te osnove se najviše prikupljalo polaznih sredstava da se može podići kredit i naći dinar da se nešto isfinansira. I u vezi s ovom kulturom, razvojni problemi kulture, opštini je i po ustavu - ne toliko Ustavom Federacije, koliko je Ustavom kantona, a posebno Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi, da kažem namijenjeno ili bogom dano da brine o osnovnim oblicima odgoja, osnovnim oblicima obrazovanja, da brine o osnovnim oblicima kulture, fizičke kulture i da tako kažemo lokalnim medijima. Budući da su to sve oblasti koja traže sredstva, a da ih je sve manje, te djelatnosti siromaše i u vrlo su teškoj situaciji, a drugo - mi smo višenacionalno društvo i imamo problema sa etničkom ravnopravnošću. Imamo problema sa osiguranjem jednakosti upotrebe jezika, kulture, zaštite kulturnog identiteta itd. Pošto imamo tih problema, onda oni koji sad imaju vladajuću ulogu, ili vladajuće poluge, oni te probleme

pokušavaju riješiti organizacijom opština na etničkom principu i zato imamo primjer u dolini Usore i dvogodišnji konflikt oko toga. Taj konflikt nije sam po sebi toliko opasan koliko on može biti jedno opasno sjeme za BiH, za jednu višenacionalnu zajednicu. Kako ga riješiti? On se optimalno može riješiti razvijanjem ovih institucija u oblasti kulture koje štite prije svega osnovne interese građana a onda i osnovne interese etničkih grupa i obezbjeđuju specifičnost onoga što pripada etničkim grupama. Ovo je sad na načelnom nivou, ali to otprilike znači ovo - da na lokalnoj TVT, da se može poštivati standardizacija upotrebe kulture i jezika svih naroda koji ovdje žive. A za to rješenja postoje. To je najjeftinije i najlakše rješenje naspram onih drugih rješenja koja mogu zagovarati etnički pristupi i jednostrani etnički pristupi, pa idemo u podjelu naselja. Mislim, to je problem koji postoji i koji lokalna samouprava može bolje riješiti nego jedna nesinhronizovana i još neizgrađena konsensualna struktura odlučivanja o političkom razvoju BiH.

Prof. Milićević je spomenuo sferu ljudskih prava i ja sam takođe treću tezu o tome pripremio. Lokalnoj samoupravi je dato sve što se tiče ljudskih sloboda i prava i čitav onaj korpus ga štiti i da stvara uslove da ih se štiti. A pitanje je koliko može da se štiti. Ali ja bih to sada redukovao na problem ostvarivanja prava povratka jer mi smo zemlja koja treba da riješi problem svog stanovništva - što raseljenih, što onih u izbjeglištvu. Nažalost, ovih dana je Međunarodna grupa za krize ustanovila podatak da je preko 500.000 Bosanaca i Hercegovaca već uzelo stalni status u inostranstvu. Dakle to je jedna skoro polovina od ukupnog broja izbjeglih. U testiranju raseljenih osoba i izbjeglih šta su to njihovi uslovi da on psihološki prelomi svoj povratak i da se na njega odluči, na prvom mjestu je bezbjednost. Na drugom mjestu je ustavna ravnopravnost. I na trećem mjestu je egzistencija ili postojanje. Što se tiče onog prvog, koliko god je u nadležnosti kantona ustrojstvo policije, policija svoju funkciju vrši tamo gdje ona jeste. Bez obzira što je kanton organizuje, kanton je plaća, kanton joj daje strukturu, ali ona provodi izvršenje zaštite lične sigurnosti i imovinske sigurnosti na terenu, dakle opštini. To je dakle zadaća opštine. Postavlja se pitanje mogu li opštine ovo nositi kao teret i mogu li opštine ponuditi model da zaštita sigurnosti ljudi i imovine bude na višem nivou. Mislim da može pod pretpostavkom da se isključuju elementi pratijske države. Dakle stroga odgovornost za provođenje zakonitosti. Što se tiče ovog drugog - ustavne ravnopravnosti, ja sam htio da vam kažem da je to globalni problem u BiH i o tome bi najkompletnije mogao govoriti prof. Milićević sa opšte-teorijskog ustavnog stajališta, mi imamo sada preko milion ljudi u BiH, što onih koji su tu, što onih koji treba da se vrate, koji nisu ustavna kategorija. To su Bošnjaci i Hrvati u Republici Srpskoj i to su Srbi u Federaciji. To je gospodo veliki problem. Prvo psihološki, pa politički, pa moralni, pa ljudski. Ja sam nekim poslom bio u opštini Petrovac. To je sad opština koja ima dominantnu bošnjačku strukturu - vraćenu i doseljeničku, ali ima i otvoren proces povratka izbjeglih Srba koji su tamo živjeli, a živjeli su u velikom procentu i oni su sami, shvatajući problem pred kojim su, u svom Statutu - mada taj Statut ne može imati izvršne integracije, u svom Statutu su načinili odredbu da su sve etničke grupe jednakopravne pred zakonom i u statusu opštine itd. Makar simbolički, to mnogo znači a naručito može značiti za politiku školstva, za politiku kulture, informisanja, zaštite identiteta.

I posljednja moja teza, ova koja se odnosi na ovo područje regionalnih zajednica i regionalnih samouprava. Ja ne znam da li da danas na ovom Okruglom stolu to otvaramo. Vidite BiH je bila jedan zaokružen prostor - istorijski, geografski, demografski, politički i ekonomski, ona je u nekoliko stoljeća u svojoj prošlosti istorijski formirala nekoliko religija, dakle gravitacionih centara. Dominantno je to bio Bihać, Banja Luka, Tuzla, Sarajevo, Mostar. To su istorijske regije koje su i u vrijeme prelaska sa srednjeg prema novijem vijeku, praktično u vrijeme Turske vladavine kod nas. A onda je Austro-Ugarski period, period industrijalizacije i period socijalističke izgradnje i nešto prije toga formirao još dvije, odnosno tri regije koje su postale centri, koncentracije ekonomske, političke, saobraćajne, to su: Travnik, iako je on i u Turskom vremenu to bio, ali je kasnije postao više industrijskim razvojem i to je dobro. I struktura privredno-razvojnih regija do rata je bila sedam regija.

Ovih historijskih pet i dvije nove. To je Zenica i Doboj. To je ono što je zatekao rat. A onda u ratu - kako god je koji plan išao mirovni, on je nailazio na problem kako to regionalno postaviti. I u prvom planu koji je cjelovito tretirao Bosnu - nefragmentalno kako je Washingtonski, to je ovaj Vance-Owenov plan, ponuđeno je deset provincija. Tih deset provincija nisu strogo slijedile ovu historijsku ravan formiranja regije. One su išle malo i da kažem na ovu političko-demografsku, i tih deset regija su činile, ja ću samo da spomenem ovdje ponoviti Bihać, Banja Luka, Posavina, Bijeljina, Tuzla, istočna Hercegovina (bez definisanja centra - mislilo se na Trebinje), Sarajevo, Mostar, Zenica, Travnik. U igri je bilo i Livno, ali ono nije ostalo tako. Šta se dalje dešava? Pošto ovaj plan nije prošao dešava se Washingtonski sporazum. On takođe polazi od ideje regionalne koncentracije, regionalizacije i on to rješava idejom kantonalizacije. Ideja kantonalizacije formira deset centara, deset kantona na području Federacije što znači na polovini države, teritoriji države BiH i neki od tih centara su ekonomsko-razvojni i politički, a neki su samo politički. Ja sad ne bih elaborirao koji su samo politički kao centri, jer je i demografski momenat uključen kao kriterij formiranja kantona i regija. I posljednje, postavlja se pitanje - šta je sa ostatkom države? Šta je sa prostorom koji se zove Republika Srpska. Ja ne znam je li profesor iz Banja Luke danas došao a vidio sam ga u popisu. Ono što ja znam, a pretpostavljam da prof. Milićević je u posjedu svih informacija oko toga, naučnih, ne postoji ni jedna ideja u Republici Srpskoj za regionalizaciju. To je jedna krajnje decentralizovana unitarna struktura koja bježi od te ideje a bježi zbog toga što je regionalizacija i lokalna samouprava uistinska decentralizacija i slabljenje takve vlasti, uzimanje tepiha ispod nogu. To je dakle krajnje otvoreno i praktično i teorijsko pitanje, a što se tiče, sad se vraćam na ovaj koncept izvedene kantonalizacije, da je on nedovršen, ne u političkom nego u razvojnom smislu. Tuzla će kao historijski centar, gravitacioni centar, ekonomski, demografski, industrijski centar, ona će kroz svoj razvoj povlačiti cijelu regiju. Čak će i sub-regiju Doboja povlačiti u svom razvoju. Čak će i kao jaka regija povlačiti u razvoj BiH prema susjednim državama - Hrvatskoj, Srbiji i zapravo se postavlja pitanje može li otvaranje procesa ekonomske komunikacije, privredne razmjene i saradnje otvoriti jedan novi proces stvaranja regionalnih centara, regionalizacije, unutar koncepta regionalizacije Evrope koji ide kao proces. Evo ja bih ovim završio. Hvala vam na pažnji. Ovo posljednje pitanje vidim da danas nije i ne mora biti u centru pažnje ali sam ga pokušao malo samo pomenuti kao problem. Hvala.

Vehid Šehić:

Ja se zahvaljujem. Sada načelnik Opštine Tuzla. On je ovako tek treći, a koliko ima vlasti - dobro je i prošao!

Mr. Selim Bešlić, načelnik Opštine Tuzla:

Dobro, ja nemam nikakvo uvodno izlaganje. Ja moram ići na druge sastanke. Htio bih samo da kažem nekoliko riječi. Inače, problem lokalne samouprave se nameće kao jedan od društvenih pitanja u smislu prihvatanja Evrope i uopšte BiH u Vijeću Evrope. Jedno od reka bih odlučujućih tačaka, koje Vijeće Evrope postavlja BiH, je maksimalno poštovanje lokalne samouprave koja je u Evropi praktično jedna od osnovnih mjerila ljudskih prava, demokratičnosti tog društva i podrivanja statusa člana Vijeća Evrope. Inače u funkciji, ne načelnika opštine, nego u funkciji predsjedavajućeg Udruženja opština i gradova, ja moram da kažem da ono - gradovi - je više simbolika jer su faktički gradovi nestali u BiH i moram da kažem da su gradovi izmišljeni da bi se rješavala politička pitanja, iako u svijetu, evo recimo u Hrvatskoj imamo gradove od šest hiljada, osam hiljada, deset hiljada - bez ikakvih općina. Nama se jednostavno kad nam se nametne političko pitanje, onda mi nađemo rješenje da napravimo šest općina, pa da napravimo grad, iako apsolutno grad može biti i bez općina. I govorim, kao Udruženje općina i gradova, mi smo uputili niz amandmana prema federalnom Parlamentu gdje tražimo mogućnost formiranja gradova bez nekakvih drugih, ali da se kaže koji je to nivo lokalne samouprave u kojem građani odlučuju o onome što se zove život u tim

gradovima. Na jednoj od posljednjih naših sjednica mi smo odlučili da u smislu upravo uočavanja jednih tendencija - to je decentralizacija države, ali centralizacija kantona, znači spuštanje, decentralizovanje i onda imate pokriće - znate, mi smo izvršili decentralizaciju ali u kantonima kao što je Neđo spomenuo, mi imamo jako veliku centralizaciju moći, čak i onog što je u federalnom Ustavu rečeno da općini pripada - kantoni su uzeli. Druga stvar - neusaglašenost kantonalnih zakona na nivou Federacije, govorim o tom dijelu, govorim o tome da se tu nešto mora učiniti ali smatram da prije svega mora ovaj zakon o lokalnoj samoupravi se implementirati u onom smislu da će zadovoljiti zahtjeve lokalne samouprave sa nivoa Evropske unije. Mi smo zbog toga odlučili da uputimo zahtjev Komisiji za lokalnu samoupravu Vijeća Evrope da jedna Komisija za lokalnu samoupravu Vijeća Evrope dođe u BiH i pregleda faktički kakvo je to stanje u toj lokalnoj samoupravi. S druge strane u Vijeću Evrope postoji i regionalno udruženje, znači kantonalno udruženje i oni su tražili da se u Federaciji formira udruženje kantona, kako bismo u Vijeću Evrope imali i primjenu, odnosno jedan važan uticaj tog kantonalnog udruženja znači regija Vijeća Evrope. Nažalost, mi u Federaciji još uvijek nemamo zajednicu kantonalnog udruženja koja bi imala upravo zadatak da usaglašava kantonalne ustave, kantonalne zakone, da ne bismo došli u situaciju, ja to karikirano kažem da jedan čovjek danas odluči da se vozi lijevom stranom. Ovim zakonima on to ima apsolutno pravo. Govorim o tome zbog toga što je tolika snaga, skoro u svim kantonima, data guverneru da mi se čini da bi bilo bolje ići na direktan izbor guvernera nego na postavljanje guvernera od strane kantonalne Skupštine. Znači, nek se kandiduje 5-6 ljudi, pa bujrum - kad već biraš, kad imaš toliku vlast...! E, onda bi u toj regiji kantonalne zajednice, usaglašavali bi se na kraju krajeva odnosi da li naši kantoni poštuju ono što se zove evropski Zakon o lokalnoj samoupravi ili evropski Zakon o kantonalnoj regionalizaciji itd. Iz tih razloga smatram da, evo - ja to naglašavam po 1000 puta, Tuzlansko-podrinjski kanton je sasvim drugačije pristupio izradi ovog zakona, dok su svi drugi kantoni donijeli zakon bez ikakve rasprave. Na nivou opština mi imamo današnju raspravu, mi imamo danas ljude, naše predstavnike u kantonalnoj Skupštini, koji će upravo na osnovu ovih rasprava dobiti, ja bih rekao, upute kako da se postavi zahtjev prema samom trenutku donošenja ovog zakona gdje se trebaju tražiti izmjene i dopune. Smatram da je ovo izuzetno dobro da se napravi jedna rasprava, uz napomenu da sigurno mislim da još uvijek mi sa ovakvim demokratskim načinom vođenja ove rasprave zbog opšte situacije u BiH i nećemo još dugo vremena ući u ono što se zove prava lokalna samouprava. To je jedno. Drugo, mislim da bi ovdje bilo izuzetno važno čuti mišljenje naših prijatelja iz Osijeka jer je Osijek grad bez opština, a sa lokalnim zajednicama koje faktički učestvuju u tom sistemu. Jer ja imam jedan svoj princip i prema Srbiji i prema Hrvatskoj. Prihvatam sve, ja bih rekao upute, koje se primjenjuju u tim zemljama. Prema tome, ako ima u Hrvatskoj grad bez opština, sve što je dobro - zašto ne primijeniti ovdje, a ne da idemo na razbijanje svega što čini nekakvu kohezionost, jer kažu da ova će čaša imati veću vrijednost ako je razbijemo pa je zalijepimo. E, Boga mi neće! Ja znam da će voda iz nje tada curiti i ona će imati samo neku realitetsku vrijednost, ali prema tome sve što je dobro u svijetu, neka se primijeni i ovdje. Prema tome ja ne patim od toga da će Tuzla se napraviti, ako bude trebalo, ako se donese takav zakon, da se napravi više opština, ali je dobra ideja da li možemo da iz postojećih više opština da napravimo gradsku skupštinu. Tuzla, Lukavac, sutra Živinice, ako imamo geografsku povezanost itd.

Druga stvar koja apsolutno u ovom trenutku ne vodi računa ni o čemu, to je - šta je opština? Evo ja ću vam ovdje reći da je to, rečeno, 15-30 zastupnika odnosno vijećnika u Vijeću. E sada uzmite, mi danas imamo u tuzlanskom Opštinskom vijeću 30 vijećnika. Ako sada Tuzlu razbijemo na 6, to je već 180 vijećnika, Boga mi imaju i pravo naknade, a to je ova prva tačka. Odakle i ovako mali budžet za ovakav jedan sistem koji je koncentrisan kako to raditi, a ne napraviti analizu da svako Opštinsko vijeće mora imati zgradu, mora imati, da kažemo, policijsku upravu, mora imati osnovne elemente i to da se ne kaže - svakako formiranje Opštinskog vijeća koštaće milion i po maraka. Izvolite gospodo, ako neko misli da to pravi takvu strukturu, obezbjedite te pare - mi ćemo napraviti 20 opština. Prema tome, kad

se taj dio uzme, ja govorim da se apsolutno ovom materijalu ne prilazi sa racionalnog i našeg ekonomskog stanja, nego samo se prihvata - to se mora. A to je faktički proisteklo iz one političke nemogućnosti dogovora, mi u Tuzli smo izuzetno sretni ljudi, mi se ipak dogovaramo. Ali govorim proisteklo iz onog, one političke nemogućnosti političkog dogovora tamo gdje treba, već drugim primjerima: evo, vidite da može - idite na taj primjer, a ne, dajte sada da sve cijepamo zato što je to, neko smatra, jedino rješenje. To je ovaj elemenat nacionalnog, koji se stavlja u funkciju, o tome je pričao gosp. Mirko, koji se stavlja prije svega u funkciju nacionalnog - da ne možemo živjeti skupa, malte ne, pa hajde sada da nešto napravimo! To je nosens za BiH. Iz tih razloga smatram da je ova rasprava veoma bitna. Ja se zahvaljujem Forumu građana što je ovaj materijal postavio i ja se nadam da će vaše učešće doprinijeti da naši zastupnici i vijećnici daju svoj maksimalni doprinos da dobijemo da kažem od svih zakona ipak najdemokratičniji.

I ovo po meni nedostaje, to je odnos obaveza i finansijskog i finansijske pratnje svega toga - to je pod jedan i drugo, opšta načela, prava i obaveza i opštine i grada - tvrdim sada i kantona, samo što se kako ide se prema kantonu i Federaciji, samo zna definisanje - gdje sredstva idu a nikako i obaveze u izvršavanju, odnosno obaveze za izvršavanje onoga što su prava koja proističu iz onoga što su preuzeli pojedini u toj vlasti. Hvala vam još jednom i pokušaću makar da se pridružim na onom drugom dijelu ovog Okruglog stola.

Vehid Šehić:

Sada idemo faktički u život lokalne samouprave i mi smo predvidjeli da jedan od uvodničara bude i sekretar Opštinskog vijeća Tuzle, kao centra Tuzlansko-podrinjskog kantona, a tu su i predstavnici još par opština sa našeg kantona. Onda ćemo vidjeti koji su stvarno suštinski problemi, oni s kojima se oni susreću u praksi, a ne samo u teoriji.

Jasmin Imamović, sekretar Opštinskog vijeća Tuzla:

E, ovako - sa nivoa države, jedan od prethodnika je spomenu etničke grupe. Sa nivoa države gledano, ljudi pripadaju nekim etničkim grupama, narodima itd. A sa nivoa opštine, to su osobe sa imenom i prezimenom, to su osobe sa svojim porijeklom, sa onim što su radili od malih nogu, što rade i što obećavaju. To su konkretni ljudi. Ti ljudi kada rade, kada se druže, kada se recimo zabavljaju, vole, pletu mrežu međusobnih odnosa koja je jača od svih zakona. A ta mreža se plete na lokalnom nivou gdje se ljudi zaista poznaju i dijele na one koji vrijede i one koji ne vrijede, a ne na neke sad etničke grupe, na nešto neidentifikovano, gledano kažem sa vrha. Ako je temelj sistema građanin, pa možda da malo proširimo - porodica, jaka porodica, jaka država i naravno imovina te porodice i tih građana onda je sigurno temelj i općina, pa bi se moglo reći i jaka općina - jak kanton i jaka država. Jer sve to zajedno jeste zbir građana i porodica i općina. Rat je na primjer dokazao šta je ovdje najvažnije - jesu li to lični, konkretni međusobni odnosi građana koji se međusobno poznaju, jesu li to općine, pa čak i mjesne zajednice ili je to država? Kad je država bila agresijom blokirana, državni centar iz kojega se upravljalo potpuno izolovano i onemogućeno u tome, zatim sve ove komunikacije moguće, telefonske, televizijske ili bilo koje, one općine koje su imale za one uslove jaku lokalnu samoupravu i razvijenu lokalnu samoupravu, pa čak i dijelovi općina - da spomenem npr. dio Brčkog, dio Doboja, dio Bijeljine, Teočaka, npr. Ugljevika itd., ipak su u nemogućim uslovima organizovali i život a i spasili gole živote i opstanak. Nije dobro da se tako u najtežim vremenima provjerene lokalne zajednice de facto gasu ili sputavaju u svom razvoju, kroz ograničavanje nadležnosti, oduzimanje imovine itd. To je prvo što sam htio napomenuti. Drugo, vidite mi pravni sistem BiH moramo prilagoditi suštini BiH. A ona je građena u više stoljeća. On mora biti primjeren njenoj prirodi, to mora biti jedna multinacionalna zemlja. Po svome biću nesporna stvar - da ne pričamo o nespornim stvarima ovdje. Sad sistem mora biti prilagođen takvoj prirodi a ne dnevno-političkom trenutku, pa natezati stvari i praviti kompromise koji bi izgledali otprilike tako što bi Šale htio kafu, ja čaj, onda to pomiješamo i tako pijemo i pravimo se da je to normalno. Nama treba sistem koji bi

omogućio normalan razvoj ratom ugrožene suštine bića BiH. Mi govorimo da čitav rat smo dokazivali i dokazujemo u vrijeme djelovanja destruktivnih sila, dakle onih koji povlače u Bosni ono što razvija a zanemaruju ono što spaja, da stoljećima ljudi ovdje žive zajedno. I da zato što treba da bude jedna država, vječito je i bila itd. Najjači dokaz i najjači pokazatelj suštine bića BiH i razloga opstanka BiH kao države su gradovi, na najdoslovniji način sa bezbrojem primjera tu se živi zajedno. Tu su zajednička preduzeća, tu su zajedniče zgrade, tu je najočigledniji primjer o suštini bića BiH. Istovremeno, gradovi su i najjači faktor integracije BiH. Nije dobro zato da sada se centralizacijom ugrožava taj najjači faktor reintegracije BiH. Ne da nije dobro - nego tu pazite postoje neke stvari koje su pravno nevjerovatne. Imamo recimo grad Sarajevo i to jedva se vrati, uzeše status, pa se nekako jedva na silu vrati status grada a vidjećemo kako sa nadležnostima se vraća, sa imovinom. A gdje je Mostar, gdje je Mostar, gdje su drugi gradovi? Imate u Njemačkoj grad od 15.000 stanovnika. Šta je npr. sa gradom Bihaćem. Načelnik Opštine Bihać kaže - Bihać je dobio status grada 1200 i ne znam koje godine, a sad ga kaže nema. Jer je kanton Bihački, prvo neće da čuju da to bude grad, a uvijek je bio grad, drugo, donio je zakon po kojem sva imovina kantona (državna) je imovina kantona. Nema uopšte grad Bihać, nema nikakve imovine, a vječito je imao. Nije dakle ni ona tvrđava imovina Bihaća. Čim neki subjekt nema imovine, on je jedan pravno nemogući subjekt. E, onda se postavlja da li su te pravno nevjerovatne stvari da smo jedna država na planeti koja gradove ima a ljude nema, ali u zadnje vrijeme sve više i više de facto, je li to slučajno? Zato što je to pravno nevjerovatno, zato što to nema nigdje.

Treći razlog, odnosno četvrti, mi imamo sad na nivou države dva entiteta a unutar federalnog entiteta imamo kantone. Dakle jedan visok stepen decentralizacije, po mom ličnom mišljenju skroz pretjeran. Ali valja sad to nekako održati da se sve ne razdvoji. Međutim, ja govorim o svim kantonima da me sad ovdje niko krivo ne shvati, posebno ću govoriti o Tuzlansko-podrinjskom kantonu, ja volim generalno o kantonima i kao najekstremniji primjer spominjem Bihački kanton jer smo tamo bili provjerili, čitali propise i znamo. U ime te decentralizacije kao opšteg zahtjeva vrši se dakle nevjerovatna centralizacija na nivou kantona. Do i pravnog i faktičkog nepostojanja gradova, do pravnog postojanja općina ali umanjenja i imovine i nadležnosti općina sa, ponavljam primjer Bihaća, nema više ništa - sve je imovina kantona. To poprilično vodi u pretvaranje kantona u čitavu jednu društveno-političku zajednicu. U jednu veliku opštinu ili još gore u jednu državu koja može što kaže Bešliagić - da odredi guverner, da tamo bude sve drugčije, jer ovaj ima tolika ustavna ovlaštenja, pa i da se vozi kontra stranom. Pobijede ljevičari i kažu lijevom stranom se vozi. To ukupno šteti tim kohezionim silama, silama jedinstva u BiH, jer ona jeste jedinstvo različitosti i valja potencirati i jedno i drugo. I jedinstvo i različitost. Jer ako bi glavni gradovi bili kao centri kantona eliminisani, a kao najjači faktor reintegracije, ako se složite ili u najmanju ruku bitan faktor reintegracije i dokaz suštine BiH, onda nema ničega. Imate samo kantone kojih prije nije bilo, imate samo kantone kojim onda su se stekli svi uslovi da se to štetno po BiH ubuduće odvija. Postavljam sad još jedno pitanje - šta bi npr. sad bila Italija bez Rima, Bolonje, Milana, Firence i da ne nabrajam italijanske gradove. Hoću da poredim Italiju i Francusku pa se sad sjetite svih gradova i šta bi one bile bez svih tih gradova osim Pariza. Nećemo valjda graditi sistem u kome bi bio samo jedan grad, kao što imamo u zemljama nerazvijene lokalne samouprave tradicionalno, pa se samo zna za Sofiju, samo za Bukurešt, samo za Tiranu itd. Postavlja se konačno i pitanje može li opština ovo ključno pitanje što je prof. Pejanović postavio i što prof. Milićević kaže, može li ona obezbijediti sigurnost ljudi i imovine. To je najvažnije jednom građaninu itd. Šta će ako ona to ne može da radi, to je osnovno.

Ja sad hoću da kažem da bi smo mi morali prvo uticati, prekinuti tu politiku centralizacije sa nivoa kantona, govorim u množini, u BiH. I da se na svaki propis, pravni odnos koji valja regulisati zakonom mora gledati iz drugog ugla, iz ugla Evropske povelje o lokalnoj samoupravi jer ona je uslov koji je podvukao predsjednik Socijaldemokrata BiH, Bešliagić i načelnik opštine Tuzla. Ne možemo nikud ukoliko te osnovne uslove ne ispunimo.

Dakle, iz tog ugla Povelje o lokalnoj samoupravi, federalnog Zakona o lokalnoj samoupravi i sutra ovog kantonalnog, ja govorim sad o tuzlanskom jer on je ovako korektan i poput je federalnog Zakona o lokalnoj samoupravi, donositi takve odluke i provoditi takvu politiku, da ovaj zakon ne ostane kao što je do sad bio federalni Zakon o lokalnoj samoupravi - prazno slovo na papiru. Ma, mi kad smo taj zakon vidjeli, mi smo ovdje slavili, međutim radi se kontra tog federalnog Zakona, a džaba ti onda takav zakon. Dakle, osim toga praktični razlozi i obaveza naša nalaže nećemo ući u društvo pristojnih evropskih zemalja ako ne ispunimo zahtjeve Evropske povelje o lokalnoj samoupravi. Ali da ih zaista i de jure i de facto ispunimo. I to se mora uraditi. Još jedan faktički problem, sve obaveze u kolu povratka svakoga tamo gdje je bio '91., prebačen je na opštinu. Pa valjalo bi vratiti i neka sredstva kroz neke zakone i neka prava na opštini. I, ja idem u tezama, pa moram skratiti, Šale mi je rekao da budem kratak, pa ne objašnjavam puno, da smo u kantonu mi, mi bi smatrali da je u našem ličnom interesu deventralizacija kantona. Dali bi sva sredstva ali i obaveze općinama. I što bolje općine rade, bolje radi kanton i potpuno je dakle nepraktično uzimati sebi tolike obaveze itd. i praviti sebi balast jednu društven, pa ne možeš stići sve! To je ponašanje kao kad bi načelnik opštine odlučio da on sam radi sve - da nema nikakvih službi, nikakvih saradnika, ničega! Pa kud bi došao! To je nemoguće, faktički neizvodljivo. I vraćam se na ono pitanje može li opština obezbjediti sigurnost ljudi, imovine itd. Vidite, mi ovdje, ja ću iskoristiti prvo domaćina i činjenicu da imamo nacrt Zakona o lokalnoj samoupravi ovoga kantona, koji hvala Bogu nije ni nalik na ono što je rađeno u drugim kantonima, ali je dosta nalik federalnom Zakonu o lokalnoj samoupravi i Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi, sad se tu postavlja pitanje primjene. Vidite, npr. kaže ovo pod dva: "Osigurava lokalne potrebe stanovništva u oblasti brige o djeci, obrazovanju, odgoju, razvoju, zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, kulturi, fizičkoj kulturi, sportu itd." E, vidite sad, drugi zakon nam ne da da upravljamo osnovnim školama. To je problem veliki. U osnovnim školama su naša djeca. Djeca naših susjeda. Mi smo te osnovne škole pravili. Mi smo ih u toku rata sanirali, računare obezbjedili itd. I odjednom sad se ne može upravljati niti imati sredstva za tu namjenu, ni osnovnim školama. Znači prazno slovo na papiru ukoliko se zakoni drugi ne promijene i odluke vlade. Ovo drugo - odgoj i to, šta ćeš, kako ćeš, kad nemaš ni para ni prava i ostalo. Dalje, jako važno recimo, kultura. Mi smo napravili prvo pozorište u BiH. Pa sad slavimo 100 godina. Pozorištem da upravlja kanton?! Šta će upravljati tuzlanskim pozorištem? Treba napraviti kantonalno pozorište a da tuzlanskim upravlja onaj ko već 100 godina upravlja. Jer, nama se ne može uzeti pravo da razvijamo našu kulturu i kroz taj vid pozorišne umjetnosti. Ili recimo, Galerija portreta. Mi smo već u Jugoslaviji napravili najveću Galeriju portreta. Ma ne može to administrativnom odlukom tek tako da se makne. Tu je uloženi trud generacija i generacija. Pet gradonačelnika je guralo taj projekat. Ali, gradonačelnika, a ne predsjednika Vlade BiH niti nikakve zajednice opština, gradova itd. nego baš predsjednika Opštine Tuzla. Kako obezbjediti prava? Kako recimo kaže se osigurava ovdje obaveza velika za općinu. Osigurava javni red i mir i sigurnost ljudi i imovine. Ne može ništa ona! Kako će kad ne može postaviti šefa policije. Mislim, dugo radim u administraciji. Onaj kojeg ti postavljaš i imaš pravo da smijeniš, on će da te sluša. Onaj kojeg ti ne postavljaš i nemaš pravo da smijeniš, on može da sluša ako je dobar čovjek, da fino sarađuje s tobom, a može i da te ne sluša. A mi govorimo o sistemu a ne o konkretnim ljudima. Prema tome, to što mi pravimo neku odluku o javnom redu i miru, usvajamo na Vijeću - može odluka, možeš prepisati nekakvu drugu, doradivati itd., ali je nemoguće, pazite, svi ljudi iz Evrope koji ovdje dolaze ne mogu vjerovati da općina ne postavlja šefa policije. A ako ga ne postavlja onda je šef policije iznad gradonačelnika jer ga postavlja neki viši organ itd. Ja govorim o šefu policije na ovom mjestu. Nije dovoljno šta misliš o nekome jer to mišljenje ne obavezuje. Ako ne misliš, opet ga postavi. Prema tome, svaka ova odredba ako se doslovno provede, ovaj zakon, po mom mišljenju, bila je jako velika rasprava - sve opštine su bile uključene, svi sektori u opštini, vrlo pozitivno je rađen zakon u ovome kantonu, ali valja sad ovo provesti i kroz druge zakone. Ja sam samo naveo neke primjere. Evo, briga o drugim turističkim resursima. Odmah

se postavlja problem hotela, pa napravili smo ga sredstvima slijeganja. Pa to slijeganjem ugrožena smo Tuzla i samo zato što su građani Tuzle slijeganjem ugroženi, dobili te pare da naprave taj hotel, mora, tad može biti predmetom, tek tako administrativnom mjerom da upravlja neko drugi osim grada. To su neka naša razmišljanja. Ima još jedan problem. Ovdje ovaj član: "upravlja dobrima od općih interesa" - to je dobro, a možda bi bilo dobro da stoji, pošto je ovo nacrt pa imamo pravo da se dogovaramo, navesti i neka dobra u opštoj upotrebi. Ja mislim na trgove, ulice, obale. Možemo regulisati rijeku Jalu, da možemo, evo - ušli smo u ogroman projekat od preko milion maraka, jer nama se uređuje, ne može sada neki viši nivo odrediti kad će doći na red uređenje našeg korza. Evo nama se uređuje, sad mi dižemo taj projekat na zadovoljstvo svih građana. Kad ulice, trgove, korita rijeka itd pa i moj prijedlog uzmemo u 11 da bude i dobrima u opštoj upotrebi da bude, pa ako treba nabrojaćemo i u zgradi taksativno, nije problem. Evo ja sam rekao na šta konkretno mislim, ovaj trg da ga uredimo sutra. Pa lakše je da ga mi uredimo, nego da nam ga sad Kanton uređuje. Samo ima jedna greška, ovo je jako važna primjedba u članu 21 govori o Vijeću opštinskom, pa kaže "mandat vijećnika je dvije godine". E, sad ovamo zarez, pa precrtano nešto vrlo, mislim, ovo ne bi zaista smjelo da ostane, kaže: "s tim da mandat vijećnika izabranih na prvim poslijeratnim izborima traje godinu dana." I eto, toliko. Ja se izvinjavam na opširnosti, ali šta ja mogu što govorim zadnji pa su ljudi izgubili strpljenje a morao sam reći nešto.

Vehid Šehić:

Ovdje je otvoreno više pitanja i to je dobro. Međutim, kada je u pitanju BiH, kad je u pitanju zakon o lokalnoj samoupravi, ja se ne bojim dugoročnih - ovo što se sada radi, što se sva imovina koncentriše i moć u kanton, jer kad-tad mi ćemo naš zakon o lokalnoj samoupravi uskladiti sa Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi. Kada budemo željeli da budemo članovi Vijeća Evrope, onda će nam oni postaviti određene uslove. Ovdje se kad mene postavlja jedan drugi problem. Svi smo za decentralizaciju ali upravo taj proces koji je u BiH započeo i on je neminovan, i on je pretpostavka i demokratije u jednom društvu, u ovom trenutku, BiH vodi u jedan vrlo težak položaj. Na jednom terenu tj. polju imamo decentralizaciju koja se zloupotrebljava i stvara se etnocentralizacija. Ovdje je par uvodničara spominjalo i problem lokalne samouprave koja želi samo da se ostvari samo u etničkom ili nacionalnom principu. To je težnja stvaranja čistih etničkih kantona, čistih etničkih opština, novih opština koje će biti etnički čiste. To može biti vrlo opasno za budućnost BiH. Sigurno da se treba bojati i boriti protiv apsolutne koncentracije moći i političke, a i ove druge, konkretno sada na nivou kantona odnosno Federacije. Jer time se građani BiH dovode u jedan neravnotežan položaj. Znači ja se bojim te etnocentralizacije koja se radi u BiH, to je osnivanje mnogih novih opština koje može sutra BiH, u jednoj multinacionalnoj sredini dovesti do težih posljedica nego što može dovesti ova koncentracija moći i vlasti. Jer svako ko dođe na vlast i ako se ne bude slagao sa novim zakonom a ako na septembarskim izborima prođu bolje, ovo što reče Jasmin - ako prođu oni pa će se voziti lijevom stranom, vidjećemo koliko će oni ispoštovati ovo što se sada kritikuje kod prijedloga vlasti, prijedloga sadašnjih zakona o lokalnoj samoupravi. Ja ne znam da li se slažete. Ja bih upitao gosp. Salajića, da li bi Vi možda saslušali još predstavnike nekih opština pa onda da vi date neke sugestije. Izvoli Ljubiša.

Ljubiša Marković, sekretar SD BiH:

Pošto je do sada najviše bilo riječi o ustavnom položaju opštine i njenim nadležnostima ja se neću puno zadržavati. Mislim da su stvorene ustavne pretpostavke za decentralizaciju državne strukture i to je učinjeno, međutim problem je u jednom tradicionalnom pristupu gdje ni pod razmišljanjem, ma ipak bi dobro bilo da to bude jedinstven zakon, često nastojimo da tu podjelu nadležnosti zaobiđemo i da mimo ustavnih određenja i onih nadležnosti pokušavamo da zakonodavno uredimo i pitanja koja nisu iz domena tog nivoa. Konkretno, ja ovdje imam spisak 138 zakona koje je gosp. Silajdžić kao kopredsjedavajući dostavio Parlamentarnoj

skupštini na razmatranje. I površnom analizom tih zakona dođe se lako do zaključka da najveći broj pitanja spada u ona koja ne potpadaju u nadležnosti BiH. Na federalnom nivou to je bio primjer gosp. Ganića, kada je rekao da ako Parlamentarna skupština ne usvoji Zakon o otkupu stanova mi ćemo to dostaviti kantonu, jer na kraju krajeva, kantoni su za to nadležni. E to igranje nadležnosti je velika opasnost za nesprovođenje ovih ustavnih odredbi i decentralizaciju vlasti. Međutim, ja nisam znao da će danas biti, nisam ranije pogledao ovaj zakon o lokalnoj samoupravi.

Mi smo jutros imali u Socijaldemokratima BiH malu raspravu inače o zakonu o lokalnoj samoupravi Kantona Sarajevo i vidim da je to vrlo slično urađeno. Radi se o slijedećem. Površnim pregledom ovoga zakona o lokalnoj samoupravi, po meni samo šest članova govori o lokalnoj samoupravi i to obliku ostvarivanja tamo gdje se govori o mjesnoj zajednici. Moje ubjeđenje je da je pobrkana uloga vlasti u opštini i uloga lokalne samouprave. U ovom zakonu se govori o Opštinskom vijeću, šta ono radi. To nije lokalna samouprava. Dalje, u Ustavu piše da se u opštini ostvaruje lokalna samouprava, a ne da je opština jedinica lokalne samouprave i težnja kantona kroz propise koje će ugraditi da je opština jedinica lokalne samouprave, u stvari svu njenu nadležnost svodi pod samoupravnu, a u stvari je riječ o upravnoj. Ja mogu, evo Jasmin je maloprije počeo govoriti, opština u okviru samoupravnog djelovanja osigurava uslove za poštivanje i zaštitu ljudskih prava. To je u okviru upravnog, to nije samoupravni djelokrug. I iz tog razloga ja sam gledao i neke statute opština, nisam gledao za opštinu Tuzla, mislim da su isti. Mislim da je i u statutima propuštena prilika da se tu odrede prvo pitanja koja će u opštini biti samoupravno tretirana i na koji će se način to ostvarivati. I po meni, zaista, ovo nije zakon o lokalnoj samoupravi. Ovo je više zakon o organizaciji uprave na kantonu. Ja smatram da je samouprava pravo neke zajednice, u konkretnom slučaju opštine, da samostalno upravlja nekim poslovima. Ovdje toga nema, nijednog elementa. I kad je u pitanju Sarajevski kanton, mi sad imamo inicijativu a mislim da je to prilika kod razmatranja ovog zakona, za ovaj Kanton, da se odrede pitanja koja spadaju u tu nadležnost samoupravnu, koja su to pitanja i da se odluči način odlučivanja, kako će građani odlučivati o tim pitanjima. Toliko, hvala.

Jasmin Imamović:

Sigurno Ljubiša, i mi čekamo kantonalni zakon o upravi poslije onog federalnog. I mi se nadamo da će tu biti onaj dio što u detalje objašnjava sve što se tiče uprave. jer i on je u nacrtu, nego je ovdje stavljen zbog ove teme.

Igor Rajner, poslanik u Federalnom parlamentu:

Prije svega zahvaljujem se pozivu na ovaj skup jer smatram da je ovo vrlo korisno u fazi donošenja zakona o lokalnoj samoupravi i upravi, što reče Ljubiša, i biću malo bezobrazno pragmatičan i mislim da će ovaj skup prije svega koristiti nama četveroma. Dakle, nama dvojici, tebi i tebi, dakle nama koji smo direktno vezani u proces donošenja ovoga zakona što kroz komisiju, što kroz Skupštinu kantona. Ja bih vas podsjetio na naziv teme pod kojom smo se skupili ovdje a to je: "Razvoj lokalne samouprave u svjetlu demokratizacije". Htio bih malo da se osvrnem i na Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi i da vas podsjetim da ona nije nikakva multinariacija, nego kompromis između izrazito centralizovanih zemalja (Francuska, Švedska) i jedne izrazito decentralizovane zemlje kao što je Velika Britanija. Dakle ona nije neki najveći domet, nego skup nekih opštih pravila, vidite iz sadržaja deklaracije da ona de facto ne obavezuje nikoga i zemljama dozvoljava da od mogućih 31 načela, da usvoje 20, od kojih 14 usvojenih, 10 moraju usvojiti. Hoću da kažem da je ta materija vrlo složena, ali da je misao sprovedena kroz deklaraciju dosljedno, nama čini mi se malo izmicala i sad nas je Ljubiša podsjetio. To je: neposredna demokratija, vlast što bliža građaninu i da bi to trebao da bude cilj i zakona, ustavnih određenja i naravno našeg razgovora ovdje. Očekujem u tom smislu i konstruktivne primjere koji će nam pomoći da zakon donesemo što je moguće bolje, jer hoću da iskoristimo tu prednost koju je prof. Milićević, po mom mišljenju, vrlo ispravno

potcrtao, a to je da je ovaj Kanton u svoj Ustav ugradio mnogo više nego ostali kantoni, nego Federacija, nego BiH. Ja bih se samo mogao zahvaliti članovima komisije koji su se borili za zakon i Ustav i naravno poslanicima koji su to uradili, a iskoristimo to na najbolji mogući način. Ali kad govorimo o iskorištenju, molio bih da centralizaciju i decentralizaciju ne stavljamo u prvi plan jer će se to neminovno svesti na to hoćemo li vlast u rukama opštine, u rukama kantona, a u svakom slučaju daleko od građana. To nam nije cilj. Nisam za to da pravimo neka uniformna rješenja jer vas moram podsjetiti na primjer koji je Jasmin naveo. U Italiji postoji i Rim i Firenca i Milano, ali u Italiji postoji 6.700 opština što čini manje od 1000 stanovnika po opštini. Dakle postoje razlike opštine ali postoje načela koja su sita za sve, za Rim i za zadnje Kalavrijsko selo. I to bi nam trebalo biti pravilo. Mi ne možemo aprimirati ovdje da ćemo praviti zakonski ustav po mjeri Tuzle pa čak ni po mjeri zajednice gradova - Lukavac, Srebrenik, Živinice itd., nego moramo voditi računa da mi imamo opštinu od 50 i nešto hiljada stanovnika u kojima grad, onaj pravi grad, nema ni 10 - 14 hiljada stanovnika. Ovo sve ostalo je rasuto po selima, dota gusto naseljenim.

Treće što bih htio da kažem, uz svo poštovanje Evropske zajednice i naše intencije se njoj pridružuju, mi moramo poštovati jedan kvalitet koji mnogi nemaju. Mi ga imamo. Ne smijemo ga zaboraviti. To je mjesna samouprava, odnosno mjesna zajednica. To malo ko u Evropi sem Britanaca, Švajcaraca i nas ima. To je pravi kvalitet i tu se ne bih složio sa prof. Milićevićem koji govori da je sistem konstantno išao na centralizaciju zadnjih 150 godina, tvrdim da je u 50 godina samoupravljanja nešto vrlo važno rađeno - svijest malih zajednica, sela, da mogu rješavati svoju sudbinu jer su je uspješno rješavali. To je kvalitet koji mi moramo sačuvati. Zbog toga bih ja posvetio više pažnje u zakonu tom neposrednom odlučivanju građana nego ovim formalnim pitanjima koja proističu iz Ustava. Ja ću vas samo podsjetiti kako je taj Ustav donešen. Donešen je od strane Amerikanaca kojih se apsolutno nije ticalo kako izgleda lokalna samouprava u BiH i etnocentrista koji su dan-danas na vlasti i biće još jako dugo i koji su, što je najgore, svoje mišljenje nametnuli najvećem broju stanovnika ove zemlje. Nemojte se zavaravati - oni konstantno dobijaju na izborima, sve manje i manje - ali dobijaju! Prema tome, kriteriji nacionalizacije koji su motivisali neke rasprave, ovdje ne piju vode kod ljudi koji se boje za svoje, svoju egzistenciju. Oni su to izjednačili sa svojom etničkom egzistencijom i dajemo pravo da tu egzistenciju izraze. Nemojmo zakovati stvari govoreći da neće postojati etničke opštine jer ljudi to hoće, ali se pozovimo na lokalnu samoupravu koja lijepo kaže, odnosno Povelju koja lijepo kaže, ako dijelimo neku lokalnu zajednicu, onda pitajmo sve građanin te zajednice. To je ušlo i u naš Ustav i poštujmo to. Mi smo, Federacija, donijeli kriterije za formiranje opština koji su suprotni toj deklaraciji, jer tamo se pitaju samo oni koji hoće da izađu, ne i oni koji ostaju. Iskoristimo ovu Povelju koju smo potpisali, ali nemojmo zabranjivati ljudima pravo da iskažu svoje strahove koji su prirodni, ljudski, nažalost racionalno nisu objašnjivi i omogućimo svakome da nađe svoje mjesto ovdje, bez obzira živi li on u Sarajevu - Centar ili u Gornjoj Tuzli. Počeo sam govoriti o tome kako je donešen zakon. Mislim, mi smo svjedoci te apsolutno različite tendencije. S jedne strane smo imali etnocentriste koji su išli za tim da omogućće da svaka ulica ako ima većinu jednog naroda postane opština. To je bila jasna tendencija i to je bio razlog zašto su gradovi nestali. Imali smo ideju izrazite centralizacije, Vlada koja je usvojila umjesto Skupštine ovu Povelju o lokalnoj samoupravi je izrazito centralistička - sad smo vidjeli primjer. Ona i dalje to želi, da sve okupi pod svoje mjesto i imamo ljude, ja, nadam se i vi se ubrajamo među njih - koji zaista ne zaboravljaju princip demokratizacije kao osnovnog načela lokalne samouprave. Zbog toga sam za to da dopunimo ovaj zakon. On je u fazi nacрта, on je na tragu jedne zaista tolerantne klime koja vlada u ovom Kantonu poredeći sa ostalim kantonima, ona je na tragu ljudi koji hoće demokratizaciju i imamo šanse da proces demokratizacije zaista počnemo, odnosno trasiramo kroz ovaj nacrt.

Ibrahim Mujezinović, poslanik u Skupštini TPK:

Ako dozvolite samo nekoliko kratkih rečenica. Prvo, kao i Igor, da se zahvalim na pozivu za ovaj Okrugli sto i da od njega očekujem da ćete nam vi pomoći svojim, da kažem, i teoretskim i praktičnim iskustvima da, nešto što je u nacrtu ovdje dato, uobličimo, da neke ideje i neke želje transformišemo i da ono što je život dosad pokazao na neki način to osmislimo. Nisam za neki takav pristup da nešto konstatujemo, kažemo da ne valja i da jednostavno dižemo ruku od toga i čekamo neka bolja vremena. Ja vas mogu uvjeriti da mi u Tuzlansko-podrinjskom kantonu imamo načina da izrazimo svoju želju, svoj stav, da je ta Skupština u odnosu na ostale skupštine, recimo Skupština Federacije koju čovjek ne može na televiziji da gleda jer se ništa na toj Skupštini ne može donijeti, a naša radi i funkcionise, funkcionise u onoj mjeri koliko mi participiramo u toj vlasti. Zato bih apelovao na sve učesnike danas da idemo na neke konkretne primjere, ne u onom smislu - ne valja ovo, ono - nego šta ako to ne valja, šta mi to nudimo. Jer mi imamo načina da to sprovedemo. Ako budemo samo to osuđivali i kazali da neke stvari nisu dobro postavljene, onda mi ništa nećemo postići. Ja bih rekao da ćemo postići jedan negativan efekt, da ćemo konfrontirati odnose i onda nećemo usaglasiti. Ja bih se složio sa Igorom. Nama je ovdje cilj kako te demokratske procese prije svega približiti građaninu i čovjeku. Ja imam utisak da bez onoga da li smo pozicija ili ne, da se mi uvijek samo borimo za vlast i da je ta vlast uvijek eksponirana na pojedince bez obzira u kojoj su opciji. Jer ja ne mogu da se otmem utisku da grad Tuzla sad treba da ostane grad bez ijedne opštine. Ja to shvatam isto kao i ovo ostalo - da se ovo što ima sačuva i da se taj centralizam na nivou grada sačuva. To je po meni ista teza samo drugačije postavljena. Ovdje mi ne zaboravljamo na naše birače, na čovjeka, na građanina koji praktično kad hoće da ostvari svoja prava, postavlja se pitanje kome treba da ide? Kako će on doći u situaciju da kao građanin izgradi svoja prava.

Ja bih se, ako dozvoljavate, pokušao vratiti na tu tezu. Mi imamo ovdje i kolegij Skupštine i krug poslanika koji funkcionise. Ja vam mogu kazati da nas devet u Skupštini koji nismo vlast, nego samo u politici, uvijek imamo načina da kažemo to što mislimo i uvijek se saslušamo u tom. To je po meni pohvala i ja sad apelujem na vas da to iskoristimo i napravimo jedan nacrt zakona o lokalnoj samoupravi koji je primjeren nama. Ja vam mogu kazati da mi nećemo nikad tu decentralizaciju izvesti u tom smislu, kad imamo dvije države koje su centralizovane i političke države. Prema tome, strahove naroda koje je dobio u ratu moramo respektovati. Ljudi se boje odnosa. Vi ne možete sada govoriti o nekoj demokratizaciji, decentralizaciji. Imate dvije države s kojima se graničite i gdje imate svakodnevni strah da li to što je bilo će se ponoviti. Prema tome, evo još jednom apelujem, da mi pokušamo neposredno kroz konkretne primjere ovih kolega iz opština da vidimo kako poboljšati ponuđeni tekst. Ja vas uvjeravam da ako on izađe i ako se ovdje usvoji, da će on biti primjer na nivou cijele BiH. Jer to je Tuzla do sad bila, i mislim, to je prof. Milićević rekao, ona može svojim primjerom preko ovog zakona da utiče na ostale kantone.

Vehid Šehić:

Da vam samo kažem. Naš cilj nije bio da posebno raspravljam o ovom zakonu o lokalnoj samoupravi nego da otvorimo problem lokalne samouprave kao pretpostavke demokratizacije u cijeloj BiH. Zato smo i pozvali predstavnike nekih opština koji se susreću, jer oni su direktno u kontaktu sa građanima, da vidimo koji su to problemi koji se ne bi mogli rješavati, ako bi se usvajali zakoni o lokalnoj samoupravi ovako kako su ponuđeni, konkretno u drugim kantonima. Meni je drago da je u Tuzlansko-podrinjskom kantonu nešto povoljnija situacija, ali sigurno nije na zadovoljstvo građana koji od zakona o lokalnoj samoupravi mnogo očekuju. Jer neke određene primjedbe mi bi ipak ostavili onima koji su izabrani od naroda - imaju oni za to i naknadu, da oni ipak idu s prijedlozima a da mi otvorimo one ključne teme, ključne probleme kad je u pitanju zakon o lokalnoj samoupravi.

Mirko Pejanović:

Ja zbog vremena nisam htio govoriti o ličnom viđenju nacrtu zakona. On je zaista ponudio više od dosadašnjih zakona po toj materiji u kantonima. Ali pošto se otvorio prema javnosti, onda očekujem više ideja. Sad je to gosp. Mujezinović svima nama uputio. Vidite, ja ne bih problem Tuzle gledao tako - hoće li ona biti u unutrašnjoj strukturi bez opština ili sa opštinama. Ja bih da gledamo problem Tuzle kao zbirnog, urbanog centra, koji kao takav ima pretpostavke da dobije ovlaštenja gradske zajednice kao lokalne zajednice. I zalagao bih se lično i kao teoretičar i kao javni radnik i kao praktičar da u ovoj fazi se ponudi formulacija te vrste, makar bila alternativna, da grad Tuzla ima status lokalne zajednice koja ima svoju posebnost i specifičnost i da se onda odrede, sad već imaju u gradu, a to je apstraktno u gradu, zašto Tuzlu ne definišemo konkretno? To je moje pitanje zakonodavcima ovdje, to je moje pitanje ljudima koji imaju opšte iskustvo razvoja političkog života na kantonu i u Tuzli i može li se danas zakonodavcima pomoći i mogu li zakonodavci na bazi onog što su čuli ovdje tu pronaći to rješenje. Pazite, za Sarajevo su rješenje, pomoći će mi prof. Milićević, pronašli stranci. Na stranu što su partije to tražile, ali dok oni nisu na to pristali, nije se mogao naći konsenzus kako pristupiti ideji stvaranja Sarajeva kao lokalne zajednice, kao grada. Kao grada sa ovlaštenjima lokalne zajednice. On se ne umeće posebno, nego uzima ovlaštenja opština koje su na tom prostoru, dobija svoja izvorna ovlaštenja i može da dobije i prenešena ovlaštenja iz kantona za taj dio prostora koji je urbani prostor. Dakle, mislim da bi bilo dobro da Tuzla ponudi vlastiti, specifični model upravo za grad Tuzlu u pogledu razvoja lokalne samouprave i demokratije, pa bi tu vrijedilo i danas ponešto inicirati i nastaviti razvoj i diskusiju i stvarati jednu zakonsku osnovu za sve to. Oprostite, ja sam htio povodom toga što su i Mujezinović i Rajner inicirali to pitanje. Hvala.

Igor Rajner:

Mirko, to je sljedeći problem. Mi smo svjesni da stojimo na istim tim principima jer odavno je viđena zajednica gradova Živinica, Banovića, Lukavca i Tuzle, to je prirodna cjelina koja bi trebala da ima to. Međutim, ono što nas realno sprečava, što mi Tuzlaci ne guramo, to je ustavna odredba, amandman koji je formulisao grad kao ustavnu kategoriju, koji je rekao: "gradska skupština ima jednaki broj predstavnika iz svake opštine". Tuzlaci, pored sve velikodušnosti, teško će pristati da imaju isti broj delegata kao što ima Srebrenik, Lukavac i Banovići. Postoji inicijativa konferencije gradova, kad se taj amandman amandmanira, kako to kažu Hrvati - opravi popravak, tako da bi gradska skupština imala proporcionalan broj delegata, dakle odlučivala bi prema broju građana koji je predstavljaju. Međutim ta se inicijativa zajednice uporno koči, ona je negdje u redu čekanja, i dok se ta inicijativa ne prodre u proceduru, niti mi dozvoljavamo da se Tuzla podijeli, niti dozvoljavamo da idemo u zajednicu gradova, jer bi se u oba slučaja jezgro našlo u nepovoljnom položaju. Ali inicijativa je živa i traje, samo što su okolnosti nepovoljne.

Jasmin Imamović:

Dakle, najveći dokaz eliminisanja gradova, pazite, što grad ima više stanovnika to je manje prava njegovih građana. Jer mi smo imali ranije kod postojanja okruga, potpuno nevjerovatno, znači da neka opština koja ima 7-8 hiljada stanovnika ima 20 puta više prava - kad govorimo o predstavljanju te opštine u kantonu, nego opština koja ima 150 hiljada stanovnika. Može biti isti broj zastupnika u kantonu, bez obzira na broj stanovnika, jer onda je to veliko obespravljenje onih kojih je više. To je još jedan dokaz oko tih gradova, oko odnosa prema Sarajevu, Tuzli, Bihaću itd. Ili, hoću Šaletu ovo da odgovorim. Ono što bi mi radili je da se borimo da bi ostvarili ono za što se borimo sve ove godine. Primjedbe koje imaju socijaldemokrati Tuzle, vjeruj da su iste kao primjedbe kakve imaju druge opštine gdje nisu socijaldemokrati na vlasti. I mi ne bi kad bismo došli gore ostavili te primjedbe tek tako i zamjerili se onima u čije ime tu vladamo. Naprotiv, dali bi im što više nadležnosti i sredstava i smatramo čak praktičnim ako bismo postavili manje odgovornosti a daleko veće uspjehe i

veće zadovoljstvo. I to je suština te decentralizacije po našem mišljenju. Da ti kažem to što ti upita: vidjećeš nas!

Vehid Šehić:

Meni bi bilo drago, a onda je to početak demokratizacije za koju se mi svi zalažemo. Ja bih ipak zamolio vas da pošto vi ste mogli procijeniti u kojem pravcu ide ova diskusija, da čujemo iskustva iz jedne države iz jednog grada koji su imali mogućnost da u drugačijem miljeu i donesu ovaj zakon i provode proces demokratizacije.

Tihomir Salajić, koordinator za Mjesnu upravu grada Osijeka:

Najljepši pozdrav iz grada koji nam je sve bliži. Kažem nama, jer šalim se već, kad bilo koja delegacija iz Tuzle dođe u Osijek onda me se iz kabineta načelnika zove jer sam jedan od onih koji sa Tuzlom imaju veze već više od 20 godina pa me u šali zovu počasnim konzulom Tuzle u Osijeku.

Zahvaljujem se pozivu da budem sudionikom ovog Okruglog stola i molim za jednu ispravku i zbog medija. Ja sam ovdje došao kao koordinator za mjesnu upravu. Tako je točan naziv moga radnog mjesta i normalno u Gradskom poglavarstvu Osijeka, hoću reći da nismo općina i da spadamo u onaj red gradova koji imaju probleme vrlo slične jedinicama lokalne samouprave i u vašoj državi. Kada sam prije godinu dana, nakon što sam bio četiri godine u prvom mandatu, kao liberal, potpredsjednika Gradskoga vijeća grada Osijeka, priupitan šta bih najrađe radio u drugom mandatu, rekao sam da bih pokušao dati svoj obol daljnim našim naporima koji već graniče sa mehanizmom na razvijanju mjesne samouprave u gradu Osijeku. Mi smo kao politički zadatak sebi postavili prije pet godina da sve one poruke nakon što je u nekoliko gradova Hrvatske pobijedila, uvjetno rečeno, oporba, dakle stranke koje nisu na vlasti u državi, bili upućeni na to da ćemo šišati travu u gradu Osijeku i gotovo se to i ostvarilo jer su se tolike ovlasti gradovima u postojećim propisima moje države bili ostavljeni gradovima. Mi smo grad koji je zaokružen u granicama onoga da će ga sa 90% ljudi koji se time bave, može složiti da stvarno su granice grada Osijeka. Grad Osijek se sastoji kao jedinica, kako u našem Statutu piše, od naselja - točno tako piše: "naselja Osijek, pa onda još naselja Brijest, Brijesće, Josipovac, Klisa", što vam hoću objasniti da su to sve prigradska naselja koja po svim elementima su nastajali kao jedan od načina širenja grada. Dakle, stvarno smo jedinica lokalne samouprave, a slažem se sa nekim ko je rekao i uprave koja zaokružuje ono što se stvarno može zvati gradom Osijekom. Ovo sam spomenuo jer to je trend jedan, to je zakon koji nalaže da su opštine koje su okolo Osijeka smještene funkcionalno već povezuju sa gradom Osijekom i mi tu još nalazimo debelih razloga da sarađujemo bez potreba da to provodimo kroz neke institucije, neke zajednice, općine i slično, ali postoji jedna funkcionalna težnja da se općine, gotovo sve općine grada povezuju oko rješavanja komunalnih problema.

Kako smo mislili rješavati jedan od problema koji se zove razvlašćivanje gradova? Kad kažem razvlašćivanje gradova onda moram upozoriti na tendencu od prvih lokalnih izbora '93. u Hrvatskoj, pa do ovih zadnjih prošle godine, broj gradova u kojima je oporba pobijedila i obnaša obavezu upravljanja gradom je nevjerovatno narastao. I kako je porastao broj gradova, podvlačim ovo gradova, i isto govorim o Hrvatskoj kao o zemlji gradova, kao što ste i vi govorili o BiH, kako je rastao broj gradova u kojima oporba, da ne kažem pretenciozno građanske stranke obnašaju obavezu upravljanja gradom, tako je i rastao napor koji je naravno zbog većine u Saboru bio i prakticiran - da se gradovi razvlaste i da im se prije svega oduzimanjem njegovih prihoda, a nametanjem novih obaveza smanji mogućnost da djeluju, izgledaju funkcionalno, da izgledaju djelotvorno i da se uputi građanima poruka, pa da eto imamo ljude koji u njihovim gradovima, u njihovim upravama nisu u stanju ostvariti ona očekivanja koja su građani mislili da mogu kada su im povjerali svoje povjerenje na izborima, pogotovo ovim prošlim '97. godine. Mi ćemo sigurno već danas konstatirati sa smiješkom, a pogotovo za par godina, velike napore oporbe da nekim novim zakonom - a

nazvan je Zakon o velikim gradovima - izbjegne ovu nelagodu u koju smo sad upali. Stvarno se radi o zakonu koji se tako zove - Zakon o velikim gradovima - gdje Osijek, Split, Rijeka, pokušavaju sa nekim novim zakonom dobiti veće ovlasti, odnosno smanjiti neprestano otjecanje novca iz grada u raznorazna ministarstva i državni proračun, ali mislim da taj Zakon nema šanse da vrati gradovima ona prava koja su zakonskim rješenjima bila predviđena. Ja bih se složio sa gosp. Rajnerom i s obzirom na moju dužnost u Gradskoj upravi, vratio bih se onome što sam mislio da je tema ovoga foruma, a nisam bio upućen u mogućnost da ću biti jedan od učesnika, da ne kažem izlagača, dakle onoj najneposrednijoj demokraciji, a to je ta demokracija koju bi građani trebali prakticirati u mjesnim odborima. Mi imamo sutra jedan od najtoplijih, da ne kažem vruću sjednicu Gradskog vijeća, gdje će se raspravljati o drugom čitanju i trebat će se usvojiti nova odluka Gradskoga vijeća o reorganizaciji mjesne samouprave. Neposredno sam sa suradnicima čiji sam rukovodioc radio na toj odluci i rekao bih vam par razloga zašto idemo, zašto se i tu pokušavamo snaći i tu neposrednu demokraciju, neposredno uključivanje građana i zbog svojih političkih programa koje obnašam a i zbog svoga osobnog uvjerenja nastojimo ostvariti u gradu Osijeku, a mislim da smo djelimično zbog toga neki dan dobili status evropskog grada od strane Vijeća Evrope. Mjesni su odbori u zakonima Republike Hrvatske najneposredniji oblici lokalne samouprave koji se konstituiraju na zborovima građana i to pod uvjetom da na njima prisustvuje najmanje 10% birača od mjesnog odbora koji se traba konstituirati. To je već jedna prohibitivna klauzula koja dakle nešto što je pet godina već egzistiralo kao nešto što nije smiješno, već u najmanju ruku žalosno. Mi smo u Osijeku od 32 mjesna odbora u 31 imali odziv građana koji se kretao u prosjeku 1,5 - 2%. Zamislite grad Zagreb koji je konstituirao mjesni odbor u kojem živi 40 ili 50 hiljada ljudi koji se može konstituirati, pod uvjetom da na njemu bude 5 hiljada ljudi u isto vrijeme na istom mjestu, da bi on bio osnovan na zakonit način. Dakle sigurno je situacija slična i u drugim gradovima u Hrvatskoj. Neki dan sam baš bio izlagač na jednom sličnom savjetovanju o neposrednoj samoupravi u Sisačko-Moslavačkoj županiji i nigdje ta klauzula nije ispoštovana. Interesantno je da zakonodavac ni županija koja je zadužena, kod vas je to kanton, zadužena za kontrolu, zakonitosti odluka koje donose gradska, općinska vijeća, uopće nije reagirala na ovakav način konstituiranja mjesnih odbora. Šta se onda dešavalo? Normalno je da nam je bilo jasno zašto se to tako dešavalo. Dešavalo se da 40-50 ljudi u jednom mjestu gdje treba biti 4-5 hiljada ljudi ili 500, jednom dobrom organizacijom - to vam je sada potpuno jasno, dođe do vijeća, do svojih ljudi, svojih predstavnika vijeća, mjesnih odbora i onda se pretvara u nešto što ću ja reći ovdje među prijateljima, a mislim u većini stvari istomišljenicima, što se pretvara u nešto što su neprestani izvori, jedan izvrnuti kaput a ne demokracija, jedno stalno mjesto opstrukcije, jedno stalno mjesto gdje se događaju stvari koje ne pridonose uspješnijem upravljanju gradom. Grad Osijek je naslijedio, dakle i ova Gradska uprava koja je dobila već drugi mandat od svojih građana, naslijedio je i nema ništa protiv toga, oko 40 zaposlenih izravno u mjesnim odborima. Dakle u prostorima koje smo mi prije zvali mjesne zajednice, a sad zovemo mjesni odbori. S obzirom da smo se hvalili kao građani Osijeka da smo u bivšoj Jugoslaviji stršili po tome što smo taj stupanj neposrednog odlučivanja građana u mjesnoj upravi razvili do tog nivoa da smo bili među najboljima u Jugoslaviji, sve ovo što se dešavalo kasnije oko mjesne samouprave smatrali smo direktnim, izravnim udarom na tu neposrednu demokraciju, ostvarili smo te sve ljude zaposlene u mjesnim odborima ali smo se i suočili sa činjenicom da je zakon izravno rekao da mjesni odbori - za razliku od vašeg zakona kako sam primijetio, nisu pravne odluke, nemaju pravnu osobnost, dakle nemaju sve ono što prati mogućnost participacije građana u neposrednoj demokraciji, a to je dakle, nemaju ni minimum prihoda kojima bi oni mogli raspolagati ili s kojima bi sudjelovali u nekim mikroprojektima koji se neposredno tiču njihovih uslova života u prostoru u kojem žive. Mjesni se odbori konstituiraju na način da gradonačelnik imenuje povjerenike koji su rukovodili zborovima građana koji su trebali biti konstituirajući. Ja sam bio na jedno 6 ili 7 tih zborova građana i mogu vam reći da sam najviše vremena i strpljenja potrošio na to da objasnim građanima da se to upravo desilo, da je mjesnim odborima koji su

bili nosioci raznih samodoprinos, raznih drugih načina sakupljanja sredstava i utjecaja na kvalitetu života u njihovoj sredini, dakle s jednom nevjericom da se to stvarno desilo i stvarno su mjesni odbori kod nas način organiziranja građana ali bez pravne osobnosti, dakle bez i jedne kune, odnosno dinara vlastitog prihoda. Preskočiću malo pa ću reći - sada se dovijamo tom problemu na način, a bio sam u Rijeci već nekoliko puta, da odlukom Gradskoga vijeća ćemo 1%, to će biti od 8-12, još nismo odlučili, prikupljenih komunalnih prihoda ostaviti da vijeća mjesnih odbora sami to raspoređuju. Dakle ne mogu imati svoj žiro račun jer im je to izričito zabranjeno, ali će postojati te neke pretpostavke u proračunu gdje će oni neposredno moći raspolagati sa tim sredstvima. Dakle to je jedan od načina za koji smo mislili da smo prevarili tog zakonodavca i da ćemo moći vratiti vjeru i povećati učešće građana u toj neposrednoj demokraciji u mjesnim odborima. Od tih 40-tak zaposlenih, a to je trećina zaposlenih u Gradskoj upravi grada Osijeka, on ima oko 130 ukupno zaposlenih, sačuvali smo tu strukturu zaposlenih, te tajnike mjesnih odbora, pa u krajnjem slučaju i animatore koji se bave organizacijom raznoraznih aktivnosti u prostorima mjesnih odbora, jer se radi o nekoliko tisuća metara kvadratnih vrlo kvalitetnog uredskoga prostora, nekad kažem i poslovnoga pa me napadaju. Dakle mi smo sačuvali tu strukturu ljudi i njihove standarde, nadajući se da će u nekim boljim vremenima ti djelatnici Gradske uprave imati šta zaraditi. Danas prostore mjesnih odbora koristiti oko 160 i nešto raznih udruga grada Osijeka, ja sam znao već u šali od ljubitelja ptica pjevica do raznih udruga koje su nastale kao posljedica domovinskog rata, a da napomenem da je u Osijeku poginulo gotovo tisuću ljudi u toku domovinskog rata, onda možete misliti da nam je problem s kojim se vi suočavate vrlo blizak. Dakle, ti prostori mjesnih odbora što je isto mislim važno pomenuti kada se raspravlja o toj neposrednoj upravi, samoupravi, koriste te prostore, naravno u režimu besplatnog korištenja pod paskom i brigom Gradske uprave da ti prostori budu uredni, funkcionalni sa svim onim standardima koji su neophodni raznim udrugama i mislimo da na taj način pružamo jedan dokaz da mjesna samouprava ima svoga sadržaja i da ona mora saživiti. U gradu Sisku, zaprepastilo me, oni imaju dva zaposlena u mjesnoj samoupravi i to voditelja, čovjeka sličnog profila meni i još jednog stručnog saradnika i više ni jednu osobu koja bi neposredno radila u tim prostorima mjesnih odbora. Dakle, ja kažem da i taj broj zaposlenih može biti jedan od dokaza da mjesna samouprava na ovoj najvažnijoj razini, ja ne kažem najnižoj nego najvažnijoj razini, ima svoga razloga i rezona i mi ćemo na njoj i dalje ustrajati obzirom na trošak i na sve nepogode koje nas zahvaćaju kad se radi o tome.

Mi sutra usvajamo nešto što će vam možda izgledati kontra onog što sam govorio. Usvajamo jedan oblik mjesne samouprave koji će reducirati broj mjesnih odbora, ali će bitno podebljati decentralizaciju Gradske uprave. Idemo na gradske kotareve, to je oblik koji je propisao zakon. Mi znamo svi šta je prije 50 godina bio kotar, ali naš zakon govori o oblicima samouprave u gradu, a to su mjesni odbori i gradski kotarevi, a u zakonu o gradu Zagrebu govori i o gradskim četvrtima kao o obliku organiziranja građana. Dakle, mi idemo sada u najužem smislu grada Osijeka, idemo na osnivanje 7 gradskih kotareva, to su savsim sigurno cjeline koje imaju i svoju povijesnu i komunalnu poruku i kulturološku. To su Tvrđa, Gornji Grad, nekima su ti pojmovi poznati. Dakle, Donji grad a ne više 6-7 mjesnih odbora koji su nastajali, kad se zgrada sazidala sa 300 stanova, onda odmah ima i svoj mjesni odbor. Dakle, idemo na kotareve i mjesne odbore koje ostavljamo u tim prigradskim naseljima računajući na to da oni imaju razloga da u jednoj manjoj mikro udruzi građana dobiju jedan značaj i utječu na rješavanje problema. U gradske kotareve i mjesne odbore, ako sutra prođe ova naša odluka, a moram vam reći da stranka koja je sad u manjini u Gradskom vijeću, naše kolege iz HDZ-a, već dva dana pokušavaju nervirati građane pitanjem: "Jeste li za ukidanje mjesne samouprave ili ne?", jer ovo nije ukidanje mjesne samouprave i to ću vam dokazati još nekim primjerima, pokušavaju utjecati na javno mnijenje koje kad se radi o medijima nije nama naklonjeno, da bi sutrašnja sjednica Gradskoga vijeća odbila neke konotacije koje ona nema. Dakle, mi osim onoga do čega je najlakše doći, a to je do kompletne informatičke opreme koju ćemo smjestiti u sjedište kotareva, odnosno mjesnih odbora, pripremamo već odluke, propise, potpropise itd.,

kojima ćemo omogućiti građanima da onih osam tisuća tiskаница zbog kojih moraju doći u Gradsku upravu u Tvrđu, taj broj svedemo na 500. Dakle, oko sedam i pol tisuća tiskаница, molbi i raznoraznih upitnika zbog kojih su građani morali dolaziti u sjedište Gradske uprave, sada decentraliziramo i na taj način Gradsku upravu, odnosno samoupravu približimo građanu i pokušamo dokazati da se ne radi o smanjivanju mjesne samouprave nego o njenoj decentralizaciji kojom će ona pokazati svoju učinkovitost, nadamo se vrlo brzo. Dakle, mislimo da ćemo time Gradsku upravu, naravno to sve prati edukacija službenika koji sada rade u mjesnim odborima i neće ona biti kratka i laka, ali mislimo da ćemo edukaciju tih službenika i njegovim obrazovanjem od temeljnih akata Gradskog vijeća pa na dalje tu Gradsku upravu, odnosno upravu, približiti građaninu odnosno dati mu šansu da brže, urednije, građanskije da tako kažem, bez onog guranja u redovima od 5 i 50 metara, bude sudionikom života jednoga grada. Dakle da na jedan neposredniji način dođe do svojih prava. Nadamo se da će i druge stranke u Gradskom vijeću, a to smo već u prvom čitanju dobili takav signal, podržati naš koncept jer ga smatramo vrlo važnim i mislimo da će on sutra dobiti svoj placet. Da ne govorim i o ovim nekim negativnim posljedicama ovog nedemokratskoga načina konstituiranja mjesnih odbora. Mi smo svim propisima i odlukama Gradskog vijeća, poglavarstva jasno rekli da u prostorima mjesnih odbora u koje ulažemo značajna sredstva i na održavanje i na poboljšanje njegovih standarda, jednostavno nije dopušteno instaliranje političkih stranaka i nije dopušteno instaliranje svih onih sadržaja koji služe za ostvarivanje dobiti. Dakle, to su prostori koji služe isključivo za tzv. društvene djelatnosti, na zadovoljavanje društvenih potreba građana grada Osijeka. Možda da još sa par primjera pokažem kako to izgleda. Ni jedan prostor nije dat na trajno korištenje ni jednoj udruzi ili ustanovi, pa tako svi oni mogu koristiti te prostore, ali pored režima rasporeda, a ne da tamo imaju svoj ključ i tablicu zakucanu na vrata. To ne govorim bez veze, to je baš zbog toga da taj prostor bude okrenut građaninu, da iz njega budu isključeni svi koji će njih dijeliti po bilo kojoj osnovi ili pokušati institucionalno korištenjem tih prostora, djelovati na njihov kvalitet života ili na njihovo opredjeljenje političko, vjersko itd. Dakle tu strogo vodimo računa.

Osobno sam taj koji potpisuje svaki put suglasnost o korištenju tih prostora i do sada tu nikakvih primjedbi nije bilo. Mislimo da ćemo evo ovakvim jednim modelom za koji su zainteresirani bili ostali gradovi dati svoj doprinos neposrednoj demokraciji. Samo da vam kažem da je grad Split neki dan, kao prvi grad, održao prave izbore za vijeća kotareva i mjesnih odbora i mi sutra usvajamo istu izmjenu statuta kojom govorimo da se tajnim glasovanjem izabiru vijeća mjesnih odbora i nije to nikakav trošak bio. Grad Split je to koštalo 200 tisuća kuna. Oni su imali odziv od oko 25% građana koji su bili čak i bez poziva na adrese, ali kroz medije i plakate pozvani na tajnim glasanjem neka prvi puta najneposrednije najdemokratskije, oni su izabrali svoje predstavnike u mjesnu samoupravu u svoja vijeća i mi ćemo biti drugi grad koji će to prakticirati ako stignemo koncem lipnja, ako ne onda prvih dana rujna.

Evo, to su ti neki mali pomaci koje Gradska uprava u ovim vrlo ograničenim uvjetima o kojima ste i vi govorili, da ih ja sad ne nabrajam, da imamo činjenicu da građanin plaća cijenu vode i da uporno urliče na Gradsku upravu što je cijena vode tolika kolika je, a da mu nisu u mogućnosti približiti tu činjenicu da je u toj cijeni najmanja cijena vode i da taj cijeli iznos ide u Zagerb na žiro račun Hrvatskih voda i da se tek 1/10 vraća natrag našem gradskom preduzeću "Vodovod", a da su sve ostalo neka sredstva kojima će onda, da kažemo država, utjecati na to da se neka nerazvijena područja ravnopravnije tretiraju itd., da vam ne kažem sad priču da oko 150 ministarskih posjeta našem gradu je prošlo tako da su svega dva i to vjerovatno zabunom ušla u zgradu Gradske uprave, a to je već peta godina. Eto tako, to je možda jedan vulgaran, možda i nekorektan primjer gdje se pokazuje šta država misli o gradovima a šta država misli o građanskom odnosu prema pravima i obavezama koje mi u gradu Osijeku mislimo promicati, a evo, malo sam možda i vulgarizirao i tehnicirao na ovim primjerima neposredne samouprave možda vam pokušavajući i ponuditi neke modele za koje možda nađete da su i za vas pridočni.

Ekrem Pašić, advokat iz Tuzle:

Zahvaljujem gosp. Salajiću! Ja sam evo privremeno preuzeo vođenje ovog skupa pošto je gosp. Šehić neodložno morao da ode u Forum građana za izvjesno vrijeme na dogovore sa gospodom iz Holandije. Bilo je ugodno slušati gosp. Salajića i ova iskustva iz grada Osijeka i nešto iz Hrvatske i drugih gradova. Mislim da će nam to svima biti korisno. Ko želi dalje da se javi za riječ? Da dami damo prednost, kolegica Amila!

Amila Kunosić-Ferizović, Republikanska stranka, Tuzla:

Naime, ono što su moje kolege već ranije rekli, a mislim što smo bili u pripremama, odnosno stavljanju primjedbi na program Skupštine kantona, jesu bile primjedbe da bi faktički zakon o kantonalnoj upravi i ovoj lokalnoj samoupravi trebao da ide paralelno da se posmatra, da tako kažem, ta dva zakona u istom momentu na raspravi da budu i da tek onda na osnovu toga dobili akte na osnovu kojih bismo i primjedbe koje stavljamo i organizaciju lokalne uprave i samouprave mogli postaviti na jedan nivo. Zaista treba da se dogovore osnovna prava građanima, dakle da se zadovolje ti osnovni principi demokratičnosti. Pošto ja obično volim da pričam konkretno, pošto sam dugo vremena provela u Opštini i opštinskim organima, ja ću da dam jednu usporedbu i mislim da to svima nama treba da bude tema za razmišljanje i da se što bolje pripremimo da stavimo primjedbe na zakon o lokalnoj samoupravi, a nakon toga i zakon o kantonalnoj upravi, jeste da predratni način organizacije naše Opštine je bio na takav način da je Opština ipak imala svoju određenu autonomiju, imala je određena ovlaštenja i što je najvažnije imala je vrlo značajne prihode koje je sama mogla ubirati bilo kroz poreze građana, bilo na neki drugi način, tako isto kroz određene vrste renti i svega toga i da je imala ovlaštenja da te prihode usmjerava na onaj način kakav je smatrala da je najcjelishodnije za zadovoljavanje razvoja opštine. A to znači, u jednom momentu za svaku opštinu je vrlo bitno da mora donositi svoje urbanističke i razvojne planove kojima dakle planira načine razvoja svog prostora i ono što je vrlo bitno kad govorimo o zaštiti čovjekove okoline, mi se tu nekako suviše apsolutno postavljamo i naravno ono što je teret ovog našeg vremena poslijeratnog, kod nas se zaštita ljudskih prava ogleda samo kroz zaštitu prava na stambenu imovinu. Međutim, naravno da je to vrlo značajno i na čemu svi treba da radimo, ali zanemarujemo da je i faktički zaštita čovjekove okoline jedan vrlo bitan aspekt zaštite ljudskih prava koji u krajnjoj liniji najviše trpe građani.

Evo recimo, ja ću govoriti o Tuzli, jer Tuzla je zaista, vi znate i u BiH i ranije, a i sada, jedan grad sui-generis, počev od slijeganja, počev od zagađenja voda, zagađenja zraka, termoelektrana, eksploatacionih polja velikih površina, klizišta koji sve to uslovljavaju, što znači, a ja znam i da mnogi drugi gradovi na prostoru Tuzlansko-podrinjskog kantona, odnosno opštine, nemaju naravno slijeganje, ali imaju slične probleme zagađenja voda, zraka i svega ostalog, gdje u stvari mi vidimo tu ulogu građanina, da kroz trpljenje i kroz takvo jedno zagađenje apsolutno može išta da promijeni. U ovom momentu on tu ne može ništa uraditi. Čak ni prije rata kada je opština imala autonomiju i gdje je mogla da utiče, to je išlo vrlo teško jer to je uglavnom vezano za sredstva. I zašto sve ovo govorim? Ta sva sredstva koja su se ubirala, recimo po osnovu zagađenja voda, su bila centralizirana gore u Sarajevu. Ja ću sada govoriti o vodama, a to me ponukalo što je izašao novi zakon o vodama, prije par dana i objavljen je u Službenom listu BiH, i ja sam ga malo čitala ali nisam uspjela ući u detalje, ali ono što sam pročitala jako me je zabrinulo. Naravno, opet razmišljam o problemu voda i Tuzle kao javnog dobra od opšte upotrebe. Nama ovdje, evo konkretno u ovom nacrtu zakona o lokalnoj samoupravi koji nam nudi Kanton, između ostalog na jednoj, ali ne i gdje opštine imaju pravo da ostvaruju svoju lokalnu samoupravu jeste i upravljanje opštim dobrima ako zakonom nije drugačije uređeno. Mi sada imamo situaciju da nam Federacija i vjerovatno država BiH će donositi zakone kojima će se regulisati dobro od opšte upotrebe, a onda će tim zakonima oduzimati ovlaštenja opštinama u opštem pogledu i faktički opštinama oduzimati prihod koji bi trebalo da imaju na taj način. Ono što je zabrinjavajuće kad je u pitanju zakon o

vodama i gdje mislim da moramo da reagiramo zaista već u ovom momentu vrlo brzo, jeste da kad je u pitanju Federacija kaže se da su vode od opšte upotrebe i ide da tako Federacija, kanton i opština, mislim na tom nivou, a upravljanje vodama se daje zavodima za vodoprivredu koji se formiraju za dva sliva: jadranski i rijeke Save i koji se udružuju u poslovno udruženje gdje je sjedište Mostar i Sarajevo, naknada se ubire po tom tako centralizovanom sistemu i ide gore, što znači da mi ovdje koji trpimo sve ovo, nemamo mogućnosti, niti građanin koji neposredno nema, odnosno ima vodu po 4-5 sati dnevno, nema mogućnosti da utiče, niti opština, odnosno grad ili gradske vlasti da utiče oko ubiranja sredstava koja nisu beznačajna jer se tu sredstva uzimaju prema kubnom metru ispuštene i zagađene vode. A vi sad uzmite ovo naše područje Živinica, Lukavca, Srebrenika, Tuzle i ne znam ni ja ko su sve zagađivači, kad uzmemo koje fabrike imamo sad u ovom momentu i koji je to stepen ispuštene, zagađene vode, koja su to sredstva. Ja sam imala predratne podatke da čak ni 10% od sredstava koji se uzimao sa područja opštine Tuzla nije se vraćao za rješavanje problema voda i otklanjanja zagađivanja i svega ostalog kada je u pitanju opština Tuzla. Sad je situacija postala još lošija.

Jasmin Imamović:

Mi smo amandman odbili.

Amila Kunosić-Ferizović:

Ja da vam iskreno kažem, sama sebi postavljam pitanje: koja je uopšte suština donošenja zakona o lokalnoj samoupravi? Zašto se bavimo formama? Nama su zakoni neophodni! Nemojte, ja sam po profesiji pravnik i izuzetno mi je značajno da propisi postoje, ali na žalost onaj anarhizam koji se dešava u našoj državi u pogledu donošenja zakona, gdje se ide u jednom dijelu, jednoj strogoj decentralizaciji, gdje se kantoni formiraju kao državnice ali u jednom pogrešnom pogledu, a s druge strane se vrši jedna stroga centralizacija ubiranja sredstava sa područja Federacije, a evo drugi kažu i na području Republike Srpske, mi u stvari onda dolazimo u situaciju da opštine, opšte kad dođemo da primijenimo taj propis, šta uopšte mogu da naprave? Na koji način sada građanin da ostvari pravo građenja, recimo sada kad je u pitanju područje opštine Tuzla, kad opština Tuzla nema više značajnih sredstava koje bi morala imati, da bi mogao da ostvari pravo, građaninu mora osnovnu infrastrukturu da mu obezbjedi. A to znači: priključak na kanalizaciju, priključak na vodu, na struju i sve ostale stvari. Mi imamo ovdje gradskih naselja - Slavinovići, Ši Selo, gdje su ljudi napravili objekte, a još uvijek nemaju priključke za kanalizaciju, odnosno nismo izgradili čak ni priključne puteve. Na takav način mi uništavamo vrlo sistematično, ja to odgovorno tvrdim, vrlo sistematično mi uništavamo grad koji je jako puno dao, ne za razvoj BiH, nego za razvoj bivše Jugoslavije. Iz tog razloga ja, kad govorim o opštini Tuzla, ne možemo da ne govorimo o Lukavcu koji nam je tu u doticaju i koji takođe ima izuzetnu industriju koja je vrlo značajna, o Živinicama, o Srebreniku i da ne govorim dalje... I ja mislim, moram da kažem da bi ono što bih ja najrađe voljela, a to je da u paketu razmatramo nacрте i zakona o kantonalnoj samoupravi i ovog zakona o lokalnoj samoupravi i da kad to budemo imali cjelovito, kad vidimo na koji način ćemo uopšte moći organizovati opštinsku upravu, da onda vidimo šta nam nudi u suštini i koja je nadležnost svakog od tih organa uprave koji će biti u jednoj opštini, šta tek onda ostaje da možemo razvijati kroz tu lokalnu samoupravu. I moj prijedlog bi bio da ovaj zakon dok ne bude zakon o kantonalnoj samoupravi zaista ne razmatramo pojedinačno, jer će nam promaći mnoge stvari za koje će nam kasnije biti jako kasno da ih ispostavimo, kao što na žalost ne možemo uticati ni u državnom Parlamentu zbog toga što nas je malo, vrlo često ni u kantonalnom jer nas je malo u opoziciji, na neke značajne stvari koje su u krajnjoj liniji životne. I odatle potiče i razvoj demokratije i ukupnih odnosa među ljudima a da ne govorim naravno i formiranje države. Toliko, hvala lijepa.

Ekrem Pašić:

Zahvaljujem g-đi Amili Kunosić-Ferizović na ovako jednom zaista konkretnom izlaganju i konkretnim prijedlozima i primjedbama. Gosp. Alibegović Muhamed!

Amila Ferizović-Kunosić:

Samo, oprostite, zakonom o vodama se po prvi put uređuju konfesiona prava na dobrima opšte upotrebe na 99 godina, a sredstva od koncesionih prava opet ne ubire onaj ko treba, čak ni tu opština nema uticaja. Mislim, vjerujte, ja sam duboko zabrinuta kad sam pročitala onoliko koliko sam, da tako kažem, ne ulazeći, jer je zakon jako obiman.

Muhamed Alibegović, Udruženje pravnika Tuzla:

Ja bih se pridružio svima koji su do sad rekli o lokalnoj samoupravi. Ja bih još samo jednom potcrtao da razvoj lokalne samouprave jeste jednako zaštita ljudskih prava. I ovaj zakon u tom smislu, odnosno ponuđeni tekst nije to riješio. Ja ću se izvinuti, vi svi dobro znate, mi se svi dobro znamo ovdje. Ja sam jako dugo radio na provođenju Zakona o državi. Ovo što je gospođa Amila rekla, treba da bude uporedo i jedan i drugi zakon, mi se moramo složiti da ponuđeni tekst zakona više govori o jednoj upravi, nego o lokalnoj upravi. Ja bih se založio da prvo riješimo pitanje lokalne samouprave u onom dijelu, da tako kažem više političkom nivou, da riješimo tu lokalnu samoupravu i da obezbjedimo zaštitu ljudskih prava. Ako ne bude razvijena lokalna samouprava, a ona ovdje pretpostavljam kad je riječ o mjesnoj zajednici, jer ja posmatram svaku mjesnu zajednicu kao zaokruženu cjelinu, barem što se tiče Tuzle i okolnih opština, posmatram tu opštinu kao mjesnu zajednicu, kao dio lokalne samouprave koja treba da ostvaruje osnovna prava, ljudskih prava. A to je pravo i na obrazovanje, da ja imam, mi tamo u svakoj mjesnoj zajednici imamo školu. U malte ne svakoj mjesnoj zajednici imamo ambulantu. Ja želim da znam ko će mi biti ljekar u mojoj mjesnoj zajednici. Ja želim da znam ko će mi biti direktor osnovne škole u toj mjesnoj zajednici, čak i nastavnik koji će obučavati našu djecu. E, to je lokalna samouprava. Ono što je ovdje ponuđeno, ja se izvinjavam, ja ću se opet vratiti na ovaj tekst zakona jer mislim da ovdje u ovim opštim djelovima i uvodničari ranije puno toga rekli, ja bih rekao da ovaj zakon nije riješio to pitanje. On je riješio upravnu funkciju, organizaciju države a to znači opštinu, pa pitanje lokalne samouprave na onom dostigutom nivou. Slažem se sa gosp. Rajnerom koji je dostignuti nivo koji imamo, jer svaka naša mjesna zajednica, samo da podsjetim, ima svoje poslovne prostorije, da treba urediti režim korištenja tih poslovnih prostorija i da treba riješiti pitanje šta ćemo sa imovinom koju građani mjesnim samodoprinosom uradiše, riješiše i napraviše i mjesnu zajednicu i osnovu školu. Nisu to građani gradili za nekog drugog, nego za svoje potrebe. To su pitanja koja bi trebalo riješiti. Sa ovim zakonom o lokalnoj samoupravi, ako ovako bude usvojen, ja smatram da ne treba da donosimo zakon o upravi na nivou kantona, jer je riješeno pitanje uprave. Predložio bih da se razriješe ova pitanja i da se u ovom zakonu u završnim odredbama kaže kakav ključni zakon da će se svi ostali zakoni uskladiti sa ovim zakonom o lokalnoj samoupravi. E, to je suština! Ako krenemo od tog dijela, onda smo donijeli zakon o lokalnoj samoupravi koja će biti neka brana i zaštita ljudskih prava na području ovog kantona. Ako to ne uradimo mi smo sa ovim zakonom riješili pitanje državne uprave, a pitanje lokalne samouprave nismo riješili. Jer svega, čini mi se, 4 ili 5 članova govore o mjesnoj samoupravi i to veoma šturo. Ovdje se i kaže: "Sredstva građana koja oni udružuju putem samodoprinosu ili na drugi način", a pitanje imovine je šta sad to on ima? Kome ona pripada? Neka njom upravlja opština ali nije to problem. Ne čine lokalnu samoupravu objekti, većinom je čine ljudi koji tu žive. I da regulišemo odnose među ljudima, vrlo često se vratim, pa kažem - hajde da se vratimo na Rimsko pravo, na ono šta je grad Rim prvo uradio za svoj kraj. Eto, toliko.

Jasmin Imamović:

Mi smo ovdje, zanima nas da od jednog broja elokventnih ljudi čujemo primjedbe. Mi ćemo, moja služba će pripremiti za naše poslanike u kantonu poseban sastanak, vjerovatno i za sve

vijećnike. Drugo, za sve vijećnike mi imamo ovdje i predsjednika Komisije za propise našega Vijeća. To je Amila Kunosić i mi ćemo pripremiti raspravu posebno za nas oko toga, i tu ćemo ići od člana do člana.

Ibrahim Mujezinović:

Molim te, na prošlih 18 sjednica ni jednom se niste oglasili, prema tome nemoj dva puta obećati.

Jasmin Imamović:

Ne, ja obećavam ovo jer se radi o ključnom zakonu.

Ibrahim Mujezinović:

Evo 19. sjednica a ja kući nisam donio ni jednu jedinu rečenicu u smislu stručne problematike određene stvari.

Jasmin Imamović:

Pa, znaš šta, klub poslanika treba da ima svoju kancelariju, poslanici primaju naknadu i dužan si gospodine poslanik da se sam pripremiš itd. Ali ovdje se radi o ključnom interesu opštine, zakonu o lokalnoj samoupravi i zakonu o upravi i mi smo tu jako zainteresovani da damo svoje mišljenje a ne treba neko drugi da misli za poslanika. Mi hoćemo samo da omogućimo raspravu, da damo mišljenje da poslanik, narod ga izabrao, ako hoće neka ga iznese a ako neće mi ga ne možemo natjerati. Ali nije stručna služba opštine, ona je u službi Vijeća opštine a ne kantonalne Skupštine. I to treba da se zna. Nego, radićemo prekovremeno i za kantonalnu Skupštinu da bismo progurali nešto što je nama u interesu.

Ekrem Pašić:

Dobro.

Ibrahim Mujezinović:

U smislu toga da provociram ja malo ovu raspravu, što je rekao gosp. Pejanović, da iznesemo odmah i stavove i mišljenje i da prodiskutujemo. Evo, mi smo kazali dosad da je, kao što to gosp. Silajić iznosi, da kažem, opštinskim organima će izgleda ostati samo šišanje trave. Ja se slažem sa tom rečenicom. Jer da tu komunalnu strukturu nekako ostavimo po strani, ona će ostati ono što je radni rob onaj ko tu živi, ali je jedna stvar interesantna. Ovako, šta se dešava: mi smo do sad imali na nivou kantona donošenje nekih odluka u smislu preuzimanja prava od osnivača itd. Sad je ta praksa prerasla u jednu drugu praksu a to je da se donosi zakon. Pa evo, između ostalog, ovo što je do sada bilo u ingerencijama opštine: predškolsko obrazovanje, turizam, zaštita okoline, evo gledajte, sad se za 19. sjednicu Skupštine Tuzlansko-podrinjskog kantona Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju. Znači neko je pomenuo, djeca, obdaništa, ko mu je učitelj, ko mu je nastavnik i više nećemo moći uticati ni ko će ovu našu djecu ni u predškolskom obrazovanju obrazovati. O tome ja diskutujem. To je jedna perfidna igra znate, nema više ni odluka o preuzimanju prava osnivača, ništa. Donese se zakon, a onda se u tom zakonu ide do tih detalja da se stvari preciziraju. Onda je on precizniji nego neka odluka o preuzimanju prava od osnivača itd. Ja predlažem da mi ovdje dogovorimo se i izvučemo neke zaključke u smislu da mi sad, u ovom tekstu koji je ponuđen, odmah damo prijedloge kako bi mi to riješili. Jer ja ne sumnjam u dobru volju da ćemo mi biti saslušani. Ali problem je što mi kritikujemo, samo odustanemo a ništa ne nudimo. Eto, to ja Jasmine govorim. Ja sam u Skupštini tražio mišljenja, pazite ja sam po struci inženjer ali znam bolje stvari, isto kao što pravnik traži od inženjera kako će riješiti neku tehnologiju, kako će riješiti neki proizvod. Tako i ja u pravnoj službi tražim od općinskih stručnih organa stav o ovome, da se obrate. Meni se ne sviđa ovaj stav do sada, koji je bio, znate vi se eksponirate pa ako nešto pogodite dobro jeste, a ko ne potrefite onda ćete dobiti kritike, a to nije način da mi

ostvarimo ono što hoćemo. Ja bih vas molio, posebno ovu gospodu iz okolnih opština, konkretno da vidimo na koji način mi možemo na predloženi nacrt da utičemo u onom smislu poboljšavanja teksta i definisanja tih ingerencija, nadležnosti itd. Ja imam osjećaj da mi te ingerencije i nadležnosti ispreplićemo do te mjere, tako ih napravimo da u svakom datom momentu primjenjujemo onako kako nam odgovara bez obzira koji je nivo vlasti. I zato što nismo definisali te nadležnosti, onda imamo te nesuglasice, to je isto kao u porodici, ako vi nemate materijalnih sredstava, onda ni porodica ne može opstati, a kamoli jedno društvo. Ovdje se na perfidan način uzima taj momenat i ta sredstva i onda vi izvolite samoupravljajte koliko hoćete ako nemate sredstava da realizirate te svoje ideje, onda nemate ni načina da ostvarite ta svoja prava. Toliko.

Ekrem Pašić:

Zahvaljujem gosp. Mujezinoviću. Ovdje je neko govorio nešto o poigravanju sa nadležnostima i ja mislim da to i stoji i normalno je da se ni jedan zakon ne može donositi, a niti se ijednim zakonom mogu garantovati neka prava ako iza tog zakona ne stoji neka materijalna podloga. Sve moguće definicije, sve moguće proklamacije da se nekom nešto garantuje, neka prava ako iza toga ne stoji neka materijalna podloga i nekakav definitivno riješen sistem finansiranja. Dakle, sistemski, u svakom slučaju ne vrijedi. Postavlja se pitanje, evo i kolegica Amila je pitala, kakav je uopšte smisao ovog zakona ako mi ne možemo to realizovati itd.

Amila Kunosić-Ferizović:

Evo, član 10, stav 2, fino kaže: "...osigurava lokalne potrebe u oblasti privrede zapošljavanja itd., ako Zakonom nije drugačije određeno", onda su oni tu fino nama dali u raspravu ovaj zakon, oni će donijeti zakon o predškolskom obrazovanju, odnosno o školskom i srednjem, pa će ti oduzeti, pa je ta odredba bez veze.

Ekrem Pašić:

I mislim da ima mjesta da se pokrene inicijativa i da se određeni zakoni rješavaju u paketu i da se zajedno i sa zakonima koji reguliraju pitanje finansiranja razmatraju. Jer ja imam utisak da se to može na jedna mala vrata, ovako proturi se jedan zakon u kojem se deklarativno garantuje sve i svašta, a onda kad dođe do realizacije, onda se vidi da je nekakvim drugim zakonom regulisano itd. Gosp. Salajić je dao taj jedan primjer iz Hrvatske koliko je cijena vode kod njih u Osijeku a ljudi nisu znali da tek 1/10 uprava vodovoda dobije iz Hrvatske, a sve ostalo ide u centralu u Zagreb, da bi se tamo sredstva usmjeravala u nekakve druge krajeve itd. Tako, ja gosp. Šehiću ponovo predajem vođenje ovog okruglog stola.

Vehid Šehić:

Samo ti nastavi!

Ekrem Pašić:

Dobro.

Ljubiša Marković:

Znači, ono na šta ja želim da ukažem i da skrenem pažnju, je na potrebu da se razdvoji upravna i samoupravna neka uloga opštine i da ovdje ova definicija da je opština jedinica lokalne samouprave jednostavno ne stoji, nego se u opštini ostvaruje lokalna samouprava. E, sad ovim zakonom treba odrediti kako će se ova ostvariti. Ovo što gospodin iz Osijeka kaže - da li će to biti u mjesnim odborima, kotarima, mjesnim zajednicama i koje su forme? Da li je to referendum, da li je to zbor građana ili je to građanska inicijativa? Ko je daje i na koji način? Koja su pitanja o kojima odlučuju na mjesnoj zajednici na području a koji je oblik kojim oni utiču na vlast, kroz te građanske inicijative i sve ostalo. Ovo tim prije što npr. na

strani 12, ovaj zakon najmanje treba da uredi međusobne osnove između organa kantona i organa općine i grada. Pazite, jedan zakon koji govori o lokalnoj samopuravi, ovo uopšte nije mjesto koje treba da uredi to pitanje. Kad je u pitanju zaštita prava građana lokalnom samoupravom onda predviđa da svaki građanin, organi opštine, odnosno grada mogu dati Ustavnom sudu Federacije inicijativu za pokretanje postupka, ni to ne stoji. To nije tačno. Tačno je decidno određeno ko može pokrenuti zahtjev za utvrđivanje ustavnosti nekog procesa.

Ekrem Pašić:

I to je ograničeno.

Ljubiša Marković:

Da se vratim na još jedan segment, a to je prihodi opštine. Znači, govorimo o budžetu, to su oni prihodi koji treba da se predvide od prihoda koji su u nadležnosti, od komunalnih taksi i svega što piše i imamo dio prihoda koji je uređen inače na državnom nivou, to je Zakon o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji. On je trenutno na raspravi i njegova izmjena će biti na dnevnom redu na slijedećoj sjednici. Tamo, ako je opština ustavna kategorija u pogledu vršenja vlasti, onda bi bilo logično da u tom Zakonu stoji šta su ključni prihodi opštine. Tamo to ne stoji. Tamo stoji da opštini pripadaju prihodi u skladu sa kantonalnim zakonom. Moje je mišljenje da sklonu ustavnom uređenju opštine kao opštinske vlasti, da treba da se tim zakonom uredi - kao što je rečeno, da Federaciji pripadaju ti i ti prihodi, kantonu ti, da se u tom zakonu o pripadnosti javnih prihoda odredi i pripadnost onih prihoda koji pripadaju opštini. Hvala.

Jasmin Imamović:

Ako mogu, molim vas samo nekoliko riječi. Kolegica Rusmira je odličan pravnik koji nikom u replici ne ostaje dužan, ali je hendikepirana zbog prehlade. Mi govorimo o kantonu, a ona ne može progovoriti! Kao ružan san! Sad je nezgodno. Dobri smo prijatelji i bojim se da se ne počne naprezati, a ja hoću da kažem da kantoni - ovi koji su pripremali ovaj nacrt hendikepiran ustavnim određenjem, Ustav Federacije nije spomenuo gradove, to je jedno. Drugo, toliko je šturo rekao o opštini da je to nevjerovatno. To je jedna stvar. Druga stvar - kanton donosi u svim ovim oblastima zakone. Recimo ovaj konkretni primjer što sam na brzinu uzeo - Zakon o predškolskom obrazovanju! Ne može opština donijeti taj zakon, može samo kanton. A u njemu stoji: "Javnu predškolsku ustanovu osniva Opštinsko vijeće". Jedan stav. A ovdje u 36. stoji da Upravni odbor time upravlja itd., predsjednika i članove Upravnog odbora imenuje i razrješava osnivač, znači - opština. Znači, mi ćemo biti u poziciji da upravljamo obdaništima, a to je zakon koji mora donijeti zakon. Ali ono što sam ja htio da predložim, ova pojava na koju mi stalno ukazujemo, kao evo recimo sad Mujezinović što je rekao, moguće da bude jedan od posebnih iznad ostalih posebnih zakona, a to nije Ustav.

Međutim, ja bih volio neku političku odluku toga Parlamenta, da se kaže da se ne može vršiti centralizacija na nivou kantona. Druga stvar, problem kod te uprave, ako mogne da ga riješi, kakav smo mi imali u ranijem sazivu kantona problem. Hoće ljudi da ukinu prvostepene organe i da ukinu dvostepenost postupka. Ja znam kad je bilo vrijeme ovog Izeta Hadžića, kaže, ova naša geodetska, imovinska biće kantonalna. I sve geodetske - kantonalne, svi urbanizmi - kantonalni i tako! Pa onda smo mi pravili gimnastiku, brže Zavod za urbanizam pretvorimo u javno preduzeće, da nam ne uzmu Urbanizam! I onda taj sad, kadija te tuži - kadija ti sudi, to je gotovo! Da sad to bude i prvostepeni i drugostepeni postupak pred tim organom! To je nevjerovatno! Ako se ukine drugostepeni postupak, pa nema od Muhamedovih ljudskih prava i sloboda ništa! To je sad problem te uprave i zakona o upravi. Zar je moguće da je to jedno vrijeme postalo sporno, da će kod primjene kantonalnog zakona prvostepeni opštinski organ voditi postupak, pa će se neko žaliti, pa će drugostepeni organ odlučivati o toj žalbi itd. To je bilo sporno bar jedno dvije godine. Pa smo Igora, da se tamo u

lokalnoj upravi, pa u Federaciji, pa postao tamo najdosadniji poslanik od svih poslanika. Jer je nesporna stvar odjednom postala sporna: koji je to prvostepeno, drugostepeno i da ne pričam od prije naše ere riješenom pravu na žalbu i ostalo. Mi smo od njega tu napravili jedan veliki napredak, u odnosu ponavljam na druge kantone. I ovdje nam zaista ovdje fali u ovoj raspravi i nacrt kad bi bio zakona o upravi i ono što se može predložiti - da se konstatuje stanje na Skupštini kantona. Da se kaže da se ne mogu praviti zakoni koji će biti u međusobnom sukobu od jedne iste Skupštine. A to su ovi što je rekla Mimica, oko poreza - daš ti meni sve, daš mi recimo da ja brinem o javnom redu i miru, a ne daš mi da ja postavljam šefa policije. Ili mi daš da brinem o nečemu, ali mi ne daš sredstva potrebna za tu namjeru jer tu su te opasnosti koje stoje za nas.

I jedna zaista, konstatacija. Mi imamo zakone, ali nemamo sistema tih zakona. I tu se događa jedan kaos. Federalna paralisana Skupština, a ova kantonalna ne može čekati da joj zafunkcioniše kanton, a mora čekati neke zakone, ima neke okvire i mislim, to je jedan stvarno pravni kaos. Pa i prije su postojali sukobi zakona. Normalna stvar, sukob zakona itd. A zamisli sada - to je rat zakona. To je jedan apsurdan rat. I ovo oko ostvarivanja prava građana, misli se na upravu. Imamo jedan Zakon o opštem upravnom postupku, ja ne vjerujem da ima kvalitetnijeg zakona o upravnom postupku na svijetu. Mi smo bili jako blizu optimalnog ostvarivanja prava građana pred rat. Evo, ovdje stoji troje ljudi. Neka kaže Amila Kunosić koliko je njen referent rješavao kada je bila sekretar Prostornog sekretarijata, a koliko danas referent rješava. Njen je rješavao mislim tri, možda i pet puta više predmeta. Neka kaže Rusmira, koliko je, kad je ona bila direktor imovinsko-pravne, njen referent rješavao imovinsko-pravnih rješenja, odnosno prava građana po zahtjevu, a koliko sad rješava. Pet puta više, znam jer sam ja tada radio tamo. Ili neka Muhamed kaže, kad je on radio u organima uprave. Sada referenti, ti njihovi, su još uvijek daleko kvalitetniji u odnosu na sadašnje referente, jer je rat devastirao našu struku. Imali smo redovna savjetovanja u okviru primjene svakog zakona, imali vrlo ozbiljno utvrđenu praksu, imali referente koji kad ode u sud ništa se ne primijeti, referentne sudije. Imamo sada jako veliki problem kod ostvarivanja prava zbog neefikasnosti. Pravnik je odbijao, neće u radni odnos. Pravni. To je potpuno devastiralo. Ljudi koji su prije radili u upravi ne mogu vjerovati šta se dogodi jednom organu uprave, kako ili da li to čovjek namjerno pravi takvu glupost. Dakle, mora se i to uzeti u obzir - da smo kadrovski devastirani. I ja moram reći, evo radili smo svi u donošenju, najmanje nas je četvero ovdje koji smo radili u komisijama za donošenje nekih onda republičkih zakona. Iz različitih oblasti. Izvinite, sada je tu više političara nego zanatlija, pravnika. Tu postoje ljudi koji nisu imali pravo da sjede za stolom sa ljudima koji su nekada radili te zakone. Niti da progovore uopšte na tu temu. Tu ima toliko diletanata da je i to, jer sve počiva na kvalitetu tog čovjeka, tog stručnjaka. I to je jedan od velikih problema i to sam ja namjerno rekao u ovome uvodnom izlaganju. Hoćemo li praviti sistem kakav treba ili ga prilagođavati trenutnom, dnevno-političkom trenutku. Nestala je i između pravnika hijerarhija kroz tu nesretnu politiku. I mi jesmo bili blizu ostvarivanja efikasnog, da tačno u roku od sedam dana ćeš riješiti ono što je predviđeno u zakonskom raku a kada nije riješeno u 60 dana, pismo ti ide, tebi, i ti si stranka i kaže - izvinite, molim vas, rok je zakonski 60 dana, ali zbog nekog objektivnog, nečega nismo još riješili itd. Sad je to neka teorija. Ne mogu više vjerovati, Mimice, da je to tako nekad bilo. Ali i to je stvar procesa strpljenja, uhodavanja te mašinerije i tako.

Ekrem Pašić:

Zahvaljujem! Hoćemo li moći saslušamo malo Rusmiru? Polako, bez naprezanja.

Ruzmira Pašić, pomoćnik ministra za pravdu TPK:

Naprezaćete se malo da shvatite šta želim da kažem. Moram, ne mogu više da ćutim. Mi smo od početka bili u kontaktima oko formulacije ovog teksta. Da se ne shvatimo kao konfrontirana strana, prije svega ja potičem iz ove općine, nosim je na srcu i nastojala sam da

u ovome sadašnjem ustavnom određenju njene pozicije kao i svih drugih općina na području ovog kantona, da je ne oštetimo nigdje, niti bilo koju drugu općinu. Problem je ovdje, naime po meni, više nepolitičke prirode, što smo mi poslije Daytonskog ustava, poslije donošenja Ustava Federacije imali tako uspostavljen sistem podjele državne vlasti na tri nivoa. Dakle mi imamo na nivou države BiH, na nivou Federacije, na nivou kantona, jasno definisano šta su čije nadležnosti. Oni, govorim sada o ova tri nivoa, izvršavaju državnu vlast, uključujući tu ulogu zakonodavnu. Kad gledamo po svom ustavnom položaju, općina nema više onakav karakter kakav je imala prije rata. A svi mi danas govorimo o toj općini onako kako smo je nekad doživljavali sa onim njenim punim obimom ingerencija i sa obezbjeđenjem, normalno, izvora sredstava da bi se to moglo da izvrši. Općina po sadašnjem ustavnom određenju jeste mjesto gdje se ostvaruje lokalna samouprava. Ovi amandmani, to je sad grad onako kako je određen i po našem Ustavu kantona. Tako da, kada govorimo ovdje o samoupravnom djelokrugu općine, mi smo ovdje bili limitirani onim što je Ustavom određeno - općinom, da se ostvaruje u njenim okvirima. Ima izmjena. Ovaj nacrt je pretrpio izmjene na samom zasjedanju Skupštine kantonalne, baš ovdje gdje najviše pominjem tačku 2, vezano za osiguravanje javnog reda i mira i sigurnost ljudi, imovine i lica, iz razloga što je Ustavom kantona to dato, a u skladu sa Ustavom Federacije to je u nadležnosti kantona. Znači da obezbjeđuje sigurnost i da uređuje, imamo Zakon o unutrašnjim poslovima koji obuhvata i ovo, obezbjeđenje sigurnosti ljudi, imovine na onaj vid organizacije policijske uprave. Tačno je da ti ljudi rade u općini i to je kantonalnim zakonom sada uređeno. Moramo ovaj zakon usaglašavati sa svim pozitivnim propisima uključujući Ustav, da pomenem prvo Evropsku povelju - mislim da smo njoj zadovoljili, Zakone o Ustavu Federacije i federalni Zakon o osnovama lokalne samouprave, s tim što i njega treba mijenjati u ovom dijelu amandmana na Ustav Federacije, BiH jer on ne poznaje grad kao jedno mjesto gdje se može ostvarivati lokalna samouprava.

I ne da branim, kažem mi smo pristupili ovom želeći da kroz ovo izrazimo šta je sada moguće u okviru svih ovih pozitivnih određenja, maksimum, međutim ne može se više. Uzmite evo, za sve ono što je ovdje rečeno danas, vezano za ostvarivanje određenih prava građana, pa ćete vidjeti da je to nadležnost kantona da to zakonodavno uredi, polazeći od obrazovanja, kulture i ostalog. Nažalost, to je tako. Ja jesam za to da se to približava građanima, ali kako kad je sad Ustavom to stavljeno u nadležnost kantona. Mislim da u tom smislu mi moramo nešto na političkoj liniji učiniti, da se Ustav, prije svega Federacije, mijenja. A ne da kaže, da samo koje su nadležnosti Federacije, zajednički poslovi Federacije i kantona, pa sve što kantonu ne daju, tako je pripreman Zakon o vodama na nivou kantona. Znači, upravljanje dobrima od opšteg interesa je u zajedničkoj nadležnosti Federacije i kantona, i kad vidite tako zato je došlo do ovoga. Mislim da nam je Ustav izbor upravo za ovo što ovdje imamo i da nemamo, dok je on na snazi, takav kakav jeste sa onim odredbama, nemamo mogućnosti da ovo postavljamo drugačije. Dakle, to jeste zakon o lokalnoj samoupravi, jer uprave, u onom smislu vršenja državne vlasti, izvorno - prema Ustavu, nema uopće. Biće kada Federacija ili kada kanton određene svoje poslove povjere općinama da ih vrše i da adekvatno tome predviđeno je da će se prenositi odgovarajuća sredstva. Ali sad-zasad kako je to postavljeno, mi zaista ne bi smjeli mijenjati prvobitni pristup, jer se na ovome radi preko godinu dana. Mi smo tražili eminentne pravnike iz svih većih općina na području našeg kantona, i oni su bili uključeni u ovaj rad. I željeli smo da to bude zaista nešto dobro, po onom izrazu želja i htjenja svih nas. Dakle rekonfrontirajući se kanton na općine, jer ja to tako ne shvatam, možda što sam ja eto potekla iz ovih općinskih struktura, ali baš želeći da svi mi shvatimo da kanton nije suprostavljena strana u svemu. On po Ustavu sada ima takvu poziciju, općine imaju ovakvu, ali treba raditi na tome zaista da se na nivou kantona, pošto je ovo sada sve u nadležnosti njegovoj, zakonodavno urede ova pitanja, kao što sada kaže Jasmin, vezano za ono predškolsko obrazovanje, da se sve vrati općinama, jer objektivno što kaže se - rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, urbanistička rješenja, sve je to u nadležnosti kantona. Zakonodavno se može urediti da će se to riješiti u Ministarstvu za

urbanizam i prostorno uređenje u dva stepena. Nama to stvara poteškoću sad kod uređivanja i kantonalne uprave. A federalni Zakon o upravnom postupku, federalni Zakon o upravi u Federaciji nije dao odgovor kada se u nadležnosti Federacije na federalnom nivou ili u okviru nadležnosti kantona na kantonalnom nivou, odlučuje u upravnom rješavanju. Kako obezbjediti dvostепенost tog upravnog rješenja? Nama ne predstavlja problem kad se Federacija i kanton opredjele da te nadležnosti prenesu općini. Onda imamo riješenu situaciju. Ali stoji ono pitanje, ja nigdje nisam dobila odgovor na to pitanje, kako obezbjediti dvostепенost upravnog rješavanja kada se rješava u upravnom postupku o pravima i interesima građana u upravnim stvarima, a u okviru nadležnosti kantona i Federacije. Jer i na nivou Federacije i na nivou kantona mi imamo ministarstva kao i organe uprave predviđene u upravi, a ako je uprava u sastavu ministarstva, opet riješen problem. Jer samo organi uprave mogu rješavati u upravnom postupku. To su pitanja koja Zakon o kantonalnoj samoupravi, bojim se, u startu neće ponuditi na zadovoljavajući način, ali računam da ćemo svi zajednički uspjeti naći ovo rješenje. Jer vidite, Zakon o upravnom postupku i ovaj o upravi kaže: "...u onom slučaju kada u prvom stepenu odlučuje federalni ili kantonalni organ, u drugom stepenu odlučuje zakonom određeni organ uprave". Taj zakon treba da da odgovor koji je to organ uprave, jer nema drugog. Ako je ministarstvo federacije ili kantona, nema drugog organa.

Jasmin Imamović:

E, vidiš šta je samo po meni problem. Molim te, gledaj samo da kažem ovo. Prije godinu i po dana je bio pripremljen ovaj nacrt i nije se uspjelo to progurati na ondašnju, kad je Izet Hadžić bio, Skupštinu kantona, da bi se donijeli svi drugi zakoni, pa da se on u njega uklapa. Jer, ja ne znam šta je, ali znam da je bio previše dobar da bi tada prošao u tim okolnostima. I onda je on zakasnio i sad se on mora uklapati drugima. Drugo, jedno pitanje federalnog zakona gdje hoću da se složim. Molim vas, zavodi i direkcije, po onome Zakonu o državnoj upravi, onom bivšem. Ti zavodi i direkcije su omogućili razvoj gradovima. Ti zavodi i direkcije su mogli da obavljaju poslove, da zarađuju pare za gradove. Direkcija za obnovu i razvoj grada izgradila je pola Tuzle i federalni Zakon ne da zavode i direkcije opštinama i gradovima, nego samo može biti federalni Zavod i federalna Direkcija. To gdje su pare, gdje je monopol na gradnju, gdje je moć! I ja vam sad postavljam pitanje, to je u ovom novom Zakonu, federalnom. Neki nisu uopšte odustali od ukidanja i opština i gradova. I neki nisu uopšte odustali od namjere da pocijepaju ovu državu. Kako on može zavode i direkcije koji su razvili gradove da ukine? I da sad Zavod za urbanizam ne može imati Živinice, ni Lukavac. Neka me neko ne shvati pogrešno, da ukine, nema ni Gradačca, nema niko više, ni Gračanice, ni Tuzle. Jer nema ti zavoda za izgradnju, zavoda za urbanizam, šta ćeš ti sad? Nema onoga što može pare da zaradi, da odredi ko će praviti, ko će graditi, nego ima samo u Sarajevu! I to je meni direktno razbijanje gradova kroz ovaj federalni Zakon o upravi. Govorim sad o federalnom Zakonu o upravi koji će opet odrediti nama, sad mi ne znamo šta da radimo sa Zavodom za urbanizam i direkcijama za obnovu i razvoj grada.

Vehid Šehić:

Ovo je samo dokaz da nisu dovoljni samo zakoni ovoj državi, da je nama potrebna vladavina prava, a ne zakoni kakvi se donose. To je suština. Da li se vodilo računa o interesu građana i o vladavini prava ili o zakonima. Zakoni su postojali u mnogim zemljama i ne možemo reći da ni Njemačka u vrijeme Hitlera nije bila zemlja zakona, izuzetnih zakona. Ali znamo kakvi su bili ti zakoni koji nisu bili u interesu građana Njemačke. I mi želimo zakone u interesu građana BiH. To su ti problemi koje mi želimo da potaknemo, a upravo je gdje smo mi direktno u doticaju sa državom, a to je opština. Mi želimo da zakon o lokalnoj samoupravi bude takav koji će biti u interesu građana ove države. Izvolite.

Muharem Selimović, sekretar Opštinskog vijeća Opštine Srebrenik:

Ja bih se takođe osvrnuo na ovaj član 10 i mislim da bi ga trebalo izmijeniti, odnosno revidirati i predložiti, znači dati prijedlog za određene izmjene. To je u svakom slučaju tačka 2 i tačka 12 koja zavređuje posebnu pažnju. Jer kad se kaže "...osigurava lokalne potrebe stanovništva u privredi, radu, zapošljavanju itd". Znači, ovdje postoji zakon, a osim toga u praksi se pojavljuje recimo da direktori, recimo jedne vaspitne ustanove na Vijeću predlažu program rada ustanove i podnose izvještaj. Međutim, tu ne postoji nikakva obaveza u pogledu toga da oni nama to podnose, pa bi se u tom smislu ove trebalo da definiše, u kom dijelu opština osigurava lokalne potrebe stanovništva u oblasti brige o djeci, obrazovanju itd. kao što je u tački 2, kao što je i osiguranje javnog reda i mira i sigurnosti ljudi i imovine, da se zna da je osiguravanje javnog reda i mira u nadležnosti kantonalnog MUP-a. Dalje, ja bih ovdje rekao vezano za član 24, da bi se trebalo u svakom slučaju precizirati, pošto postoje velike razlike od opštine do opštine, kažem predsjedavajući i zamjenik predsjedavajućeg. Tu treba reći da li postoji negdje predsjedavajući, negdje predsjednik Opštinskog vijeća, odnosno sekretar. Tu se mora precizno definisati da li je to predsjedavajući ili predsjednik ili zamjenik predsjednika Vijeća. I treba biti precizan ovdje kad se kaže "...predsjednik i zamjenik predsjedavajućeg Opštinskog vijeća svoje dužnosti mogu obavljati profesionalno, što se bliže određuje Statutom". Takođe, ovdje će biti veliko šarenilo u pogledu ovoga. Ja sad vidim da u 90% opština predsjedavajući obavljaju dužnost volonterski, a u 10% opština obavljaju profesionalnu dužnost. To bi trebalo da znači da se reguliše možda u prijedlogu zakona. Dalje, vezano u pogledu funkcije općinskog načelnika. Kad kaže da je nespojiva funkcija općinskog načelnika, odnosno općinskih službenika i namještenika sa funkcijom Općinskog vijeća, ovdje bi vjerovatno trebalo nabrojati i ostale dužnosti kao što su sudije u sudu, zatim određena lica koja obavljaju funkcije u izvršnoj, odnosno zakonodavnoj vlasti na višem nivou.

Dalje, u pogledu, u članu 33 kaže: "...za izvršavanje poslova iz svoje nadležnosti, općinski načelnik može formirati savjet." Šta se misli na taj savjet? Praktično, navodim primjer opštine Srebrenik gdje načelnik ima pet svojih pomoćnika. Tu bih, smatram da je to previše i zato bi trebalo kroz ovaj zakon treba tačno navesti koji je to savjet, šta sačinjava taj savjet? U pogledu mjesne samouprave, takođe sam mišljenja kao što je sekretar općine Osijeka iznio, znači da se na isti ili sličan način definiše mjesna samouprava u mjesnoj zajednici, znači kako se ona ostvaruje. Dalje, postoji i mišljenje Općinskog vijeća, u članu 61 vezano za "...ako nadležni organ kantona u vezi vršenja nadzora ocijeni da je propis ili drugi opći akt koji je donijelo Općinsko vijeće, da je u suprotnosti sa Ustavom i Zakonom, obavijesti o tome Općinsko vijeće, odnosno obustavi akt, odnosno taj propis, a da pokrene postupak procjene ustavnosti ili zakonitosti spornog procesa ili odluke od općeg akta." Ovdje je mišljenje da se briše ovo obustavljanje od izvršenja propisa, a da kanton, nadležni organ kantona može pokrenuti inicijativu za ocjenu ustavnosti pred Ustavnim sudom. Mislim toliko.

Igor Rajner:

Slažem se sa većinom primjedbi, mogu dodati još neke ali neću se sada upuštati, poštujući ono što je Jasmin rekao, ali bih htio vratiti se na ono što sam rekao na početku, a mislim i da su me mnogi drugi podržali. Proces demokratizacije i proces decentralizacije su u visokoj korelaciji, ali uopšte nisu dva ista procesa. I to moramo imati u vidu. Holandija ima pitanje kulture vrlo centralizovano iz vrlo jasnih razloga. Holandija je jedna mala zemlja, doduše ona je sada četiri puta veća od nas, ali vrlo mala zemlja, ali zna da se kultura ne može razvijati na samoupravnoj osnovi, jer kroz to nema para, međutim omogućila je da pozorištima upravlja država i glumci. Dakle, oni su obezbjedili demokratizaciju i visoku centralizaciju. Takvih primjera imate koliko hoćete kod nas. Ja sam apsolutno protiv toga da o nastavnom programu odlučuje Opštinsko vijeće, jer tad ćemo imati ne samo to da su Hrvati bivši Iranci, a Bošnjaci bivši Iliri, nego još mnogo veće gluposti, jer pazite i Ustav i zakon nije vodio računa, odnosno ne mora da vodi računa samo, da kažem o normalnim opštinama, nego mora da vodi računa o sredinama gdje je glupost ozbiljno uzela maha. Dakle on jednostavno mora obezbjeđiti nekakve kriterije, minimalne, kao što je u početku obezbjeđeno oko pečata i grba. U ovom

pogledu treba ići i miješanje u nevažne stvari, a u stvari radi se o globalnim stvarima, nekoj budali može pasti na pamet da kukasti krst ugradi u grb!

Hoću da kažem da taj proces, apsolutno se ne slažem, nije zakonodavan time što određeni organ donosi određeni zakon. To je tako kako je po Ustavu. Znamo, objasnili smo kako je to nastalo i zašto je to nastalo, ali još uvijek postoji prostor da se obezbjedi i demokratizacija pa i decentralizacija. Jer može Federacija donijeti propis gdje će opština to raditi. Mislim da je naš cilj i intencija da potcrtamo upravo važnost i široke decentralizacije, ali prije svega demokracije. I da to pokušamo ugraditi kroz ovaj zakon. Privatno ću, ovo što su ljudi konkretno rekli - neke stvari apsolutno ne stoje ovdje, neke stvari su totalno pogrešne, a nedostaju mnoge važne stvari. Šta je tu građanska inicijativa? Je li to potpisi, glasanje, šta je to? Je li moguće obezbjediti zbor građana gdje je prisutno 10% glasača, jer zamislite situaciju da ima pet hiljada ljudi na zboru - što je besmislica, to poredimo na fudbalskoj utakmici i da li je reprezentativna ako njih ima 1%? Ima li tu rješenja? Dakle, mi itekako imamo šta da razgovaramo ovdje, a da se borimo, opet se ne slažem sa Mimicom, da unaprijed dižemo ruke od ovog zakona. Jer ako imamo taj zakon mi možemo na zakonskoj osnovi postaviti pitanje ustavnosti niza drugih zakona, a ako nemamo tog zakona, onda nemamo osnova da postavimo pitanje ustavnosti drugih zakona.

Ljubiša Marković:

Ja se moram obratiti i ne složiti se sa kolegicom uz svo uvažavanje. Za mene je sada mnogo jasnija situacija koji su razlozi doveli do ovakvog zakona. Naime, polazište kod pripreme ovoga zakona je bilo da su nivoi vlasti: državna, federalna i kantonalna, a da opštinske vlasti nema, po Ustavu Federacije. To nije tačno, ja se s tim ne slažem. Ako analiziramo član 1 Opšte odredbe gdje govore o kantonalnoj vlasti, nema uopšte razlike u funkcijama vlasti, nego samo u teritoriji koju pokriva. Neću vas puno zagovoriti, samo da vam kažem - "U izvršavanju svojih nadležnosti itd. svaki kanton će poduzeti sve potrebne mjere zaštite ljudskih prava i sloboda utvrđenim članovima 2a 1-7 predviđenim po instrumentima u aneksu jer je ovaj član u skladu sa Ustavom". Isto to piše i za opštinu. "Izvršavati svoje nadležnosti vodeći računa o nacionalnoj strukturi stanovništva u svakoj općini". A kod opštine piše: "...poduzima sve potrebne mjere u cilju osiguravanja zaštite prava i sloboda utvrđenim u članu 2a", isto ovo koje sam pročitao i pod b: "...vodi računa o nacionalnoj strukturi stanovništva u opštini". Znači, njihove nadležnosti u funkcionisanju vlasti postoje ustavom uređene i ne može se preći preko toga da opština nema svoju ustavnu ulogu. To su te upravne stvari koje one, na kraju krajeva opština donosi budžet kao propis. Ona donosi druge propise o oporezivanju i svemu tome. To je funkcija vlasti i ja plediram za to. Znači, mora se uvažiti da je opština nivo vlasti u Federaciji. Da je tako koncipirano, da se ne može preći preko toga. Ako se ne pređe preko toga, onda će koncept ovoga zakona biti sasvim drugačiji, i iz ovoga zakona će biti odstranjeno sve što je uprava a što sada predstavlja u ovom zakonu njegov glavni sadržaj izuzev šest odredaba za mjesnu zajednicu a biće dopunjen sa onim što čini oblike i metod ostvarivanja te lokalne samouprave. Toliko, hvala!

Muhamed Alibegović:

Ja ću samo još jednom, izvinjavam se.

Vehid Šehić:

Ovo je demokratija i dogovorili smo se da ćemo razgovarati demokratski.

Muhamed Alibegović:

Ja se čitavo vrijeme vraćam na ovaj dio - ili ćemo mi imati zakone radi toga da imamo zakon ili ćemo zakonom da riješimo odnose među ljudima. Ako donosimo samo radi toga da imamo zakon, onda nam taj zakon ne treba, a ako hoćemo da riješimo odnose među ljudima, među nivoima organizacije vlasti, onda donesimo taj zakon i donesimo ga saglasno onim potrebama

ljudi koji žive tu. U ovoj opštini živi ogroman broj ljudi. Ja ću samo da navedem da je prema posljednjem popisu, da tako kažem prema biračkim spiskovima na ovom području, na području opštine Tuzla živi 68.000 birača. Ne govorim građana, nego birača. Da je to jedan ogroman broj ljudi koji se mora razdužiti dalje, gledano sa stanovišta opštine, razdužiti dalje po mjesnim zajednicama ili, nazovite to kako hoćete, da više ne bude mjesna zajednica, ali da to pravo ljudi, da njihovo ostvarivanje prava, ljudskih prava, osnovnih prava - prava na vodu, prava na život, pravo na sve ostalo, na sva druga prava da ih ovdje ne nabrajam, zavisi od tog prvog i osnovnog stepenika na kojem smo.

I slijedeći dio, ja podržavam sve one koji kažu da ekonomski položaj općine ne obezbjeđuje zaštitu ljudskih prava. E, to je onaj osnovni dio koji moramo koncipirati u ovom svjetlu. Samo toliko.

Mirko Pejanović:

Ja sam htio samo na kraju, pošto smo jedno pitanje potegli kao moguću sugestiju tog pitanja do kraja. To je pitanje pozicije grada u kome se vrši lokalna samouprava. Ovdje je to u principu izvedeno. U principu. A bilo je zagovaranja ideje, ja ostajem i dalje kod toga - stvar je poslanika da li će je pretvoriti u konkretnu inicijativu da se to situira imenom grada na koji se to odnosi. To je Tuzla. I u tom smislu bi zakonska formulacija u članu 11 mogla biti: "U gradu Tuzli se ostvaruje lokalna samouprava". Kod ovog rješenja za grad Sarajevo ima nekih formulacija koje su slične, ali malo drugačije. Zapravo kad je u pitanju grad Sarajevo, koristi se odrednica grad Sarajevo kao odrednica lokalne samouprave. Ali to je izvedeno iz Memoranduma koji je potpisao Visoki predstavnik i neke strukture u gradu Sarajevu. Tu se sad postavlja pitanje ima li osnova u Zakonu o osnovama lokalne samouprave u Federaciji. Da li je stariji, a jeste, Ustav Federacije u kome se ne kaže da ne može biti grad, nego se kaže da se lokalna samouprava ostvaruje, da se u opštini vrši lokalna samouprava. Znači da se u širem poimanju to ne može izvesti i za grad, pogotovo kad imamo u vidu evropska rješenja. Ako bi se na taj način razmišljalo o formulaciji onda bi se u ovim odrednicama djelatnosti vršenja lokalne samouprave mogla priključiti još jedna tačka, a to bi bila tačka koja bi glasila da grad brine o razvoju institucija kulture od interesa za građane grada, od zajedničkog interesa za sve građane grada i tačka 6 bi se onda proširila da ova prenošenja prava na grad mogu biti uređena statutom udruženih opština, koje se udruže u gradu ili koje su nastale kroz udruživanje u gradu. Mi tu posljednju situaciju nemamo, ali ona može biti i zakonima kantona. Dakle, dvosmjerno - i od onih nižih jedinica, unutar strukture grada i od viših oblika organizovanja društva i vlasti. Ja na ovome ne insistiram jer je ovo prije svega političko pitanje, pitanje političkih projekcija u procesu izgradnje institucija a izgradnja institucija je elemenat demokratizacije društva. I to je stvar, dakle, političke inicijative. Vi ste govorili o tome da trebaju neke političke pretpostavke i ja sam to uvažio, ali ovo je moguća etifikacija ideje o gradu koja je dugo pripremana za rješenja u nacrtu statuta grada Sarajeva i bilo bi dobro da tu ideju o rješenjima u nacrtu statuta grada koristite ako se odlučite vi poslanici da ovu ideju formulišete i ovako. Hvala.

Samo još ovo. Ja imam jednu studiju sačuvanu u mojoj dokumentaciji, vjerovatno je ima i ovdje neko. To je bio elaborat o formiranju tada četiri grada u BiH. To je bilo neposredno pred prve izbore, višestranačke. Pomoći će mi kolega Milićević, to je bilo urađeno za Banja Luku, Tuzlu, Mostar i Zenicu. I to su bili elaborati koje vrijedi ponovo pogledati. Oni su važili sa stanovišta ove šire ideje regionalizacije i uticaja gradova što je Imamović govorio, na razvoj i integraciju društva. Jer gradovi su glavni gravitacioni centri. Gradovi su snaga koja povlači razvoj ekonomski, kulturni, razvoj saobraćaja, razvoj povezivanja sa drugim centrima itd. Tuzla je tad imala po ekonomskim parametrima, saobraćajnim parametrima, parametrima stanovništva, i Banja Luka, najviše uslova za formiranje gradske zajednice opština. Ja ovo samo podsjećam kao razvojni problem. On se sada ne može riješiti i on možda sada ne može ponuditi rješenje, ali ja apeliram na vas

poslanike i na vas koji izučavate praktičnu stranu lokalne samouprave, da to otvorite, bez obzira koje rješenje će se izgurati. Hvala vam. Ne insistiram ja na odgovoru.

Ruzmira Pašić:

Ne, ne, ali ja bih samo rekla šta je nas sprečavalo da to sad ugradimo. Sad ono što je amandmanskim kad je gradska samouprava u pitanju. Što je ostavljen uslov, a to zaboravljate u ovom slučaju, da se on osniva od dvije ili više općina. To je problem, konkretno kad je o Tuzli riječ. Cijela Tuzla, ovo što mi tretiramo gradom, to je u stvari jedna općina. Dakle, zbog ovog, ovakvog amandmana koji to uvjetuje i zbog Ustava kantona koji ima identičnu odredbu vezanu za grad, mi nismo mogli prenijeti i precizirati sad da je to grad Tuzla koji se sastoji od naseljenih mjesta ili ne znam općina.

A onda bih još dodala da se grad osniva od dvije ili više općina u skladu sa federalnim zakonom, a tog zakona nema. Zato kažem da ovo treba iskristalisati prvo, hoće li se to dozvoliti ili ne, ali mislim da je to problem političkih mjera, a ne zakonodavnih. Da je normativnih, to bi se lako moglo učiniti.

Nail Hrustić, sekretar Opštinskog vijeća Opštine Živinice:

Vrlo kratko, jer ponovio bih nešto, jer je sigurno već rečeno dosta toga, nego samo ovo. Govorilo se dosta o pravima i obavezama, a i malo me ponukalo sad ovo što je gospodin spominjao ustavi ovo, ustavi ono, pa da imam nešto konkretno u vezi toga da kažem. Ali ovo, kako ovdje iz ovoga proizilazi, a već to i praksa već odavno pokazuje da uglavnom obaveze ostaju, a prava su negdje... To bi trebalo da ide uporedo, prava i obaveze. Međutim, opštinama će obaveze vjerovatno ostati, a prava ne znam kako će. Ali ovo, ako, mislim da nije slučajno u članu 20, pa dok se ovo ne razjasni, ja bih imao jedno pitanje za razmišljanje. Ovdje nije slučajno rečeno da je Opštinsko vijeće predstavničko tijelo ili da je zakonodavno tijelo. Ako bi vi bili u pravu ovo što kažete, onda bi moglo da bude, jer je sigurno Skupština kantonalna stoji da je zakonodavno tijelo. Ja nisam vidio... Ovo znači, to je predstavničko tijelo. Prema tome, ukoliko ste vi u pravu, onda bi to moglo još malo da se raspravi pa da se vidi, ako bi ovdje stajalo da je to zakonodavno tijelo, onda bi mnoge stvari iz ovoga i iz ovog zakona kakav ovdje stoji, odnosno nacrt, mnoge stvari bi se vjerovatno drugčije posmatrale, a predstavničko tijelo - možda bi se sad to moglo razjašnjavati šta je to, kako je to, ali to bi moglo da bude, znamo da sad te neke izraze vjerovatno govorimo, što bi rekli, k'o pjevačka društva itd. Međutim ako bi, ja zato sada kažem, da se izuči ako je negdje blizu ovoga, e, sad ako gospodin misli na zakonodavno tijelo mnoge bi ove stvari onda mogle da se očekuju da će se izvršiti. A ovo će, dosta je ovoga napisano, kako će na početku, mislim mnoge su tu već blokade na njega date ovim zakonima koji su na snazi i koji sve ovo i donose. I ja sam gledao taj zakon o vodama malo i ovo je stvarno, mislim, itd., ali vraćam se na ovo, ako bi moglo to da bude zakonodavno, onda bi mogli da govorimo o nekim pravima opštine i dalje. Toliko.

Nedo Milićević:

U nevrijeme, svakako ali evo da i ja zloupotrijebim demokratiju. Ako ništa, evo od fine stvari da pođem, sva je diskusija bila vrlo kvalitetna i ja se slažem sa vama i sa problemom ustavnog tretmana gradova - ovo što ste maloprije rekli. Ali moram reći da sam se javio opet zbog vas (govornik se obraća g-đi Ruzmiri Pašić - opaska autora), zato što ste očito dobar pravnik i vidio sam da vas ljudi pažljivo slušaju, govore da ste vi stručan čovjek, ali moram reći da, bar ja sam tako osjetio, dali ste intonaciju da je takav problem u Ustavu da mimo ovakvih rješenja kakva su ponuđena u ovom zakonu, drukčija rješenja nisu moguća. Ja moram reći da, ako sam krivo shvatio, onda se izvinjavam i za ovakvu vrstu rasprava to je i normalno i ne treba nikome da smeta. Ali ako nisam krivo shvatio, onda moram kazati da se ipak ne slažem s tim i mislim da to onda ima širi značaj upravo za ovu raspravu, jer ja ovako sad da izvalim pretenciozno, a onda pomoći će mi ovo poodmaklo vrijeme da ne moram to da obrazlažem, ja mislim da je teško naći bilo koju odredbu u ovom ponuđenom nacrtu, a ja bih rekao i u

svakom drugom usvojenom zakonu, u kome nije moguće napraviti pet varijanti koje će se bar u nekom dijelu razlikovati i po kvalitetu, recimo u smislu potreba životu, evo u ovom smislu potreba lokalne samouprave i pozicije opštinske vlasti. Tako da, evo naprosto ja znam, to neki znaju vrlo dobro koliko ja kritikujem i kako se odnosim prema ustavima u BiH i ukupnom ustavnom uređenju i ja se tu sa vama potpuno slažem, ali znate, recimo, tamo je navedeno nešto što ne stoji, da će se zaštita ostvarivati pred ustavnim sudom. To je naprosto nagrđena zaštita u ustavnom sistemu BiH u poziciji ustavno-pravne zaštite, sa aspekta onih koji mogu da taj aspekt pokrenu, znači da to stave u to. Ali to uopšte ne znači da nije moguće smisliti četiri vrste drugih vrsta zaštite samoupravne pozicije građana ili recimo opštine kao neke jedinice, ili, mislim takođe da ste dosta tvrdim riječima rekli i ovo oko one drugostepenosti i tako. Znate, jeste to tačno i normalno je da budu te neke dvostepenosti, pa onda u tom svemu i te devolutivnosti, ali sistemi poznaju i druge načine dvostepenosti gdje ne mora ni biti devolutivnosti. Tako da je moguće, ja vjerujem, ali ja to samo u jedan širi kontekst smještam u ovako dobroj jednoj atmosferi kakva postoji očito u tuzlanskoj regiji na čelu sa kantonalnim opredjeljenjem, ja sam to danas sve razumio iz vašeg izlaganja i iz izlaganja gospodina, mislim da je šteta ne učiniti jedan dodatni napor da ovaj zakon o lokalnoj samoupravi postane ono što je potrebno građaninu ovdje, pa na neki način i neki ogledni primjerak za takva postupanja na drugim područjima u BiH gdje je veliko pitanje da li postoji takav društveni ambijent u pozitivnom smislu kakav postoji na ovom prostoru i da se na taj način ta demokratskost preko lokalne samouprave širi po cijeloj BiH.

Vehid Šehić:

Ovo bi moglo biti i nešto zaključno. Mi smo ovaj okrugli sto organizovali ne da bi donosili neke zaključke, ali ono što obećavamo da ćemo vrlo brzo otkucati ovo sve što je govoreno, vama koji ste sudjelovali na ovom okruglom stolu dostaviti da možete kasnije ili kao poslanici ili kao sekretari opštinskih vijeća koristiti da bi eventualno vaši prijedlozi doprinijeli da dobijemo zakon o lokalnoj samoupravi koji će odgovarati građanima koji žive u opštinama, a ne određenim političkim strukturama bez obzira o kojima se radi. Ja vam se zahvaljujem.

Mirko Pejanović:

Ja se izvinjavam ako bih mogao samo da dam jednu ideju. Ako mogu opštine, i opština Tuzla i opštine iz kantona i naravno u saradnji sa Forumom, bar izvod iz ovog Okruglog stola da se objavi, jer će ovo zaista biti značajno za traženje modela za grad kao strukturu u lokalnoj samoupravi. Ne samo u Tuzli, nego uopšte u BiH i mi tu stepenicu, gospodo, ne možemo preskočiti u kandidovanju koje već imamo za Savjet Evrope. I pošto je, meni se učinilo da je ovaj Okrugli sto, ako nije dao rješenje, jeste otvorio pitanje da se pokuša nešto objaviti u vidu neke brošure, knjižice što bi se sačuvalo.

Vehid Šehić:

To će se objaviti, dobićete svi, naša je obaveza pošto je zakon u proceduri da to što prije dobijete i da i kao poslanici i kao ljudi koji obnašate ili ste na nekim mjestima, ipak svi ubjedite one druge da vode računa o građanima, a ne samo o sebi. Jer svi smo mi u krajnjem slučaju građani. Hvala vam veliko.